

Banga-Ngú-Có mì Jézù tí Bìndi-Mbíri go có mì Márikò

*Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù kò-kò ta có mì
Mbíri*

¹ Njínó a Banga-Ngú-Có gítí Jézù tí Bìndi-Mbíri tí 'viì mì Mbíri. ² À 'bità go có tí nó náa Ìzáyà tí mbe 'dòkò có mì Mbíri cu mí gbí wáràgà mì wó sàà kùro bà gí Jézù éno máa, Mbíri máa, «Ye kèjì gí bà tuu tú mì ye gí kùro lo.

Yí kèjì gí bà 'viindi kpokèjì mì lo.

³ Tú mì ye nò bà dù gbí kángáá nga ngoò kù kò-kò ji ndâ 'duù éno máa,

<Yo 'viindi kpokèjì mì Mbe tí yo.

Yo bàkà kpokèjì mì wó jáá,> nò.»

⁴ Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù gii co gí gbí kángáá nga ngoò, kù kò-kò ta có gítí bà caka tí ji ndâ 'duù, tacó wàa, ndú 'ví 'visì muu ndú 'do tí ndâ vò i mì ndú, wàa Mbíri 'ví je à-cee-gí ji ndú. ⁵ Ndâ 'duù 'do gbí to Jùdéyà 'dáá gí, delè ta ndâ 'duù 'do gbí gbata Jèrùzàlémè gii kaa ya gí mì wó á tàbè'dè Jòròdáníyà tacó bà caka tí ndú. Káa ta o tí nó náa yí kù caka tí ndú nó, ndú kù yù gbí ndâ vò i mì ndú gí sè.

⁶ Jòvànì táánò kù yuu a bongo náa à gò 'do tí se tí jémèlè. Yí gii ẹre mí ẹrè'dè wó a wú'dè kù. I-zó-zò mì wó káa ndâ kòròngbò ta lí. ⁷ Jòvànì ma có ji ndâ 'duù éno máa, «'Bí 'duù mbe me

gbolò ndii ye gí á kèjì gí tàkò ye, náa à kpèti káa ndòngbù bòò mì wó mbe kù njaanga tàrà á 'do tí kò wó, ye bà ni bà 'vii tí ye ta yí wálá. ⁸ Ye kù caka tí yo ta ngo, káa yí kèjì gí bà caka tí yo ta Bèri-mì-Mbíri.»

Jòvànì caka tí Jézù

⁹ Gbí ndâ o tí nò si Jòvànì kù caka tí ndâ 'duù tàbè'dè Jòròdàniyà nò, Jézù gii njè nó 'do gbí gbata Názàrèti á Gàliléyà, ya gí bà caka tí wó mì Jòvànì. Jòvànì gii caka tí Jézù mí tà ngo gbí pù Jòròdàniyà. ¹⁰ Káa Jézù mà gii co gí sè 'do tà ngo bìndi bà caka tí wó, yí ngé gii òò njekèjì gbíri njaanga tí gí. Yí delè gii òò Bèri-mì-Mbíri kù gí gí muu wó go kùlè nò. ¹¹ Bìndi yí gii 'di kòcò 'duù kù 'de có 'do gbíri éno máa, «Wò a 'vii mì ye náa ye ze wò nìkì ta njembí ye gbaànjé. Tàkòcò ye peteke gítí lo ngé ndii gí.»

Vò-'duù-tí-nò tala Jézù gbí kángáá nga ngoò

¹² Ngé 'do bàndò tí nò, Bèri-mì-Mbíri gii wu tàmuu Jézù ya tí gí gbí kángáá nga ngoò. ¹³ Yí gii dù gbí kángáá nga ngoò ta sili zi'duù-só. Bìndi Vò-'duù-tí-nò gii gí kù tala yí. Yí bàkà ndâ sili tí nò zi'duù-só nó ta kpéetí wó gbí òkò tí ndâ kàzà. À káa ndâ basili mì Mbíri ta o tí nò ká rẹgbà tí wó.

Jézù 'bità bà ma Banga-Ngú-Có

¹⁴ À mà gii zèè Jòvànì mí gbí zàà gí, Jézù gii ya gí Gàliléyà. Yí gii ma Banga-Ngú-Có mbe gí 'do mì Mbíri ji ndâ 'duù kà éno máa, ¹⁵ «Nògí! Kùro o bà zèè 'bá mì Mbíri kpónó dooko gí. Yo

'visì muu yo 'do tí ndâ vò kpokèjì, yo 'ví ùnje gítí Banga-Ngú-Có.»

Jézù tè'é tí ndâ kpédélé mbe tala có mì wó

¹⁶ Ta 'bí o gbaànjé si Jézù kù nò nó á seè kàpá Gáliléyà, yí gii òndâ Simónè ta ná'vindí wó Àndèréyà kù 'va mbu, tacó ndú a ndâ mbe gò ngo. ¹⁷ Káa Jézù gii 'dè có ji ndú éno máa, «Yò gí gí bà ru ndi ye, wàa ye 'ví bàkà yo tí ndâ mbe gò ndâ 'duù ji Mbíri á go bà gò ngo mì yo nò.»

¹⁸ Ndâ Simónè ta Àndèréyà má gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè ji ndú nò, ndú ngé gii kaa ndâ mbu mì ndú mí to, bìndi ndú gii ya gí tàkò Jézù.

¹⁹ Jézù má gii yèè gí kùro 'do tí bàndò bà 'de ndâ Simónè ta Àndèréyà nò gaa éno, yí gii òndâ 'bí 'dakò sósò'ò, ndâ Jákòmò ta ná'vindí wó Jòvànì tí ndâ 'viì mì Zèbidéyò, á gbí gbâ, delè kù eře gbí ndâ mbu mì ndú. ²⁰ Káa yí ngé gii tè'é tí ndú. Bìndi ndú gii nje nó ya gí tàkò wó, jee bu ndú ta ndâ mbe nètè mì wó mí gbí gbâ.

Jézù nìbà có mì Mbíri ji ndâ 'duù Kàpàránáwùmù

²¹ Bìndi ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gii nje nó ya gí gbí gbata Kàpàránáwùmù. Ta 'bí ri bà wotí gbí tàkii mì ndâ Jùdéyà gbaànjé, yí gii ya gí bàndò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri, bìndi yí gii 'bità bà nìbà i ji ndâ 'duù. ²² Nje ndâ 'duù 'dáá gí gii 'dèè gítí ɲa bà nìbà i mì wó gí, tacó yí kù nìbà i ji ndú go i mì gba, me go ɲìndi ndâ mbe 'di gbí-o mì ndâ Jùdéyà lá.

²³ Káa à káa póó bà gii gí 'bí 'dakò ta i-gbí-muu wó gí bàndò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri

ta o tí nò, ²⁴ yí gii 'bità bà tò kù éno máa, «À tí lo a go bà bàkà ña yè ta ze, Jézù tí mbe gii 'do Názàrèti? Wò gii tacó bà 'bu ña ze? Ye ñò wó ni gî, wò a tó 'duù mì Mbíri mbe kù toko có ta yí.»

²⁵ Káa Jézù gii do mítí i tí nò, máa, «Dù ngbii! Co 'do gbí muu 'dakò tí nò gî!»

²⁶ Bindi vò i tí nò gbí muu 'dakò tí nò gii te yí gí yaà, 'va mí to, yí gii dù kù gu mí to kà tí vò ña ñinô. Bindi yí gii co 'do gbí muu wó ta bà tò kù ta kòcò wó ngéé gí yaà. ²⁷ Bà 'dè có gii kpo nje ndâ 'duù 'dáá gî, gî. Bindi ndú gii 'bità bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú, máa, «[Ñ]inó a ña yè ká nó? À ngú ña bà ñibà i, ta wotí ká tàkò? Yí má 'dè có kpétí ká ji ndâ i-gbí-muu ndâ 'duù, ndú kù 'di có mì wó.» ²⁸ 'Do bà-i-nò rẹ Jézù ngé gii 'bità bà wu cee gbí to Gàliléyà 'dáá gî.

Jézù 'vala na gê Simónè

²⁹ Bindi bà mòkò i tí nò 'do gbí muu 'dakò tí nò, ndâ Jézù ngé gii njè nó 'do bándò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri kù ya ta ndâ Jákòmò ta Jòvànì gí 'bá mì ndâ Simónè ta Àndèréyà. ³⁰ Ndú mâ gii yee 'bá kà, ndú gii 'dè na gê Simónè tísì ta cô'o gbí dii wó. Ndâ 'duù ngé gii 'dè có sé'i tí nò ji Jézù. ³¹ Bindi Jézù gii rì gí tàkò niì tí nò tà'i, yí gii zèè yí tí 'bì wó, yí mâ gii ja yí gí yaà, gbí dii wó ngé gii 'dèè sé gî. Bindi yí gii ya gí bà bàkà i-zó-zò ji ndú.

Jézù 'vala ndâ 'duù 'do gbí ndâ tende ña nò'o

³² Ta 'dè'o tí nò, si rì kù ya nèè gí to, si o bà wotí gbí tàkù mì ndâ Jùdéyà cee gî, ndâ 'duù gii tuṛu ndâ mbe nò'o 'dáá gî, ta ndâ 'duù ñinó ta

ndâ i-gbí-muu ndú nó gí tí jì Jézù. ³³ Ndâ 'duù me mbè gii tì mí njekèjì tí wó. ³⁴ Bìndi yí gii 'vala ndâ 'duù me mbè 'do gbí ndâ tende ña ndâ nò'o. Yí delè gii mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù me mbè; káa bà 'dè có kpò ndâ i tí nò gî, tacó ndú ñò Jézù ni gî, káa yí biya gî máa ndú 'ví 'dè có lá.

Jézù ñjè nó 'do Kàpàrànáwùmù gbí dùde

³⁵ Káa Jézù gii ñjè nó 'do 'bá ta njejé, ya gí bà 'deke tí wó jì Mbírì ta kpéetí wó gbí kángáá nga ngoò. ³⁶ Bìndi ndâ Sìmónè ta ndâ 'bí ka wó gii ñjè nó ya gí bà pà bà tí wó. ³⁷ Ndú mâ gii 'de yí gî, ndú gii 'dè có jì yí máa, «Ndâ 'duù 'dáá gî kù 'vee bà tí lo.»

³⁸ Káa Jézù gii 'dè có jì ndú, máa, «Ndoò ya gí gbí ndâ 'bí gbata, wàa ye 'ví ma có mì Mbírì jì ndâ 'duù kà delè, tacó ñìnó a nderè bà gí ye gí muu to tí nô.» ³⁹ Bìndi yí gii ya cee gbí ndâ to Gàlìláyà 'dáá gî, kù ma có mì Mbírì jì ndâ 'duù ta ndi tí ndâ bàndò bà ùlù Mbírì, delè ta bà mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù.

Jézù yuku ndâ kà cì 'do tí 'bí 'dakò

⁴⁰ Bìndi 'bí 'dakò tí mbe cì gii 'deke tí wó ta bà kucuku muungbó wó mí kùro Jézù, máa, «À má ñìkì tí lo gî, wò bà ngbaranga dùì ye gî.»

⁴¹ Jézù mâ gii ñò yê ɾò 'dakò tí nò, yí gii ya'va 'bì wó ya gí bà gbala ta yí ta bà 'dè có, máa, «À ñìkì tí ye gî; dù ngbàrángà'i.» ⁴² Bìndi ndâ kà cì tí nò ngé gii yuku 'do tí 'dakò nò gî kútí wó gii ngbaranga gî. ⁴³ Bìndi bà cee cì 'do tí 'dakò tí nò, Jézù ngé gii 'dè có jì yí, ⁴⁴ máa, «Kpolo tí lo

máa wò 'ví 'dè ji gbèe 'duù lá. Ya gí bà tùbà tí lo ji bu-Mbíri, wàa wò 'ví ci i tacó bà ngbaranga kútí lo go có mì Mòze, tacó bà tùbà ji ndâ 'duù.»
⁴⁵ Káa 'dakò tí nò giì nje nó 'do bà-i-nò ta bà ma ngú có tí nò go ñinó à ñikí tí wó dúú kú ya tí . Tacó éno, Jézù giì ñi gí gbí gbata ká gbí kóó, má wálá, ndâ 'duù bà bàkà wo.

2

Jézù 'vala 'bí 'dakò mbe gbele've gí

¹ Jézù mâ giì dele ndi wó gí Kàpàrànáwùmù bìndi làmbu sili gí, ndâ 'duù giì 'bìtá bà fiini có, máa, «Yí kuu 'bá! Yí kuu 'bá!» ² Bìndi ndâ 'duù giì kaa gí gí mì wó go mbíli gbí cikaà; ndâ 'duù giì yè to 'do tà'i di sè, à giì kpò tí tí njekeji bà ñi gí tà'i tàkò Jézù. Yí ta o tí nò kú ñibà có mì Mbíri ji ndâ 'duù.

³ Mâ giì zeke'o, ndâ 'bí 'duù giì gí ta 'bí 'dakò mbe gbele've gí, náa a ndâ 'duù nà'ò ká kú làngà yí gí tí ji Jézù. ⁴ Káa kpokèji bà yee ta yí tà'i ji Jézù giì kpò ndú gí, tacó ndâ 'duù tí yè njekeji gí. Bìndi ndú giì 'dò ta 'dakò tí nò gí muu 'bá, bìndi ndú giì di muu 'bá gbúú-gbuu 'vii ta bàndò tí nó náa Jézù kú ki tí wó to tí nô, bìndi ndú giì yuu 'dakò tí nò mbe gbele've gí nò ta kpâ-sili mì wó gí to ji Jézù. ⁵ Jézù mâ giì ñò éno máa, ndú ùnje gítí yí ta njembí ndú dú gí, yí giì 'dè có ji 'dakò tí nò mbe gbele've gí nò, máa, «'Viì mì ye, à si có gítí ndâ vò i mì lo mí to gí.»

⁶ Káa ta o tí nò ndâ 'bí kpo-kpò mbe ñibà có mì Mbíri mì ndâ Jùdéya kú ki tí ndú gbí òkò tí ndâ 'duù tí nó mbe kaa ya gí mì Jézù nô. Ndú mâ giì

'di có tí nò náa Jézù 'dè nò, ndú gii 'bità bà koṛo có gbí njembí ndú máa, ⁷ «'Dakò tí nò 'dè ṛa có tí nò tacó yè? Njìnò a bà 'dè zu có gítí Mbírì! Mbe si có gítí ndâ vò i mì ndâ 'duù mí to a 'di? À me káa Mbírì cuki lá?»

⁸ Káa Jézù má gii ṛò ṛa kóró-koṛo có mì ndú nò, yí ngé gii 'visì có jì ndú éno máa, «Yo kú koṛo ṛa ndâ có tí nò á gbí njembí yo tacó yè? ⁹ À kpónó peteke a ngayi gbí òkò tí ndâ bà 'dè có jì 'dakò tí nó éno máa, à si có gítí ndâ vò i mì wó mí to gí, ta bà 'dè có jì yí éno máa, yí te kpâ-sili mì wó wàa yí 'ví nò nó? ¹⁰ À má éno, ye kpónó bà túbà jì yo éno máa, à tí 'Vii-mi-'Dakò a wotí tacó bà je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì ndâ 'duù muu to tí nò.»

Bìndi Jézù gii 'dè có jì 'dakò tí nò mbe gbele've gí nò, máa, ¹¹ «A gí yaà. Te kpâ-sili mì lo wàa wò 'ví njè nó ya gí 'bá a go có tí nó náa ye kpónó kú 'dè jì wò nò.»

¹² 'Dakò tí nò ngé gii a gí yaà, yí gii paṛa kpâ-sili mì wó, bìndi yí gii co gí sè gbí nji ṛo ndâ 'duù 'dáá gí. Nje ndâ 'duù 'dáá gí gii 'dèè ta bà ṛò 'dakò tí nò kú nò nó gí. Bìndi ndú gii ùlù Mbírì, máa, «Ze jé ṛò 'bí ṛa i go i tí nò sàa kùṛo lá.»

Jézù tè'é tí Lévi

¹³ Ta o tí nò Jézù gii dele ndi wó káká'i ya gí seè kápá Gàliléyà bìndi o bà tè'é tí ndâ kpédélé mbe tala có mì wó. Má gii zeke'o, ndâ 'duù me mbè gii kaa káká'i ya gí mì wó tàbè'dè kà. Yí gii nìbà i jì ndú.

14 Jézù mâ giì nḡe nó 'do bà-i-nò, yí giì ḡò Lévi, tí 'viì mì Àliféyò, kú ki tí wó to á seè 'bá bà gò i-mírì. Káa Jézù giì 'dè có ji yí, máa, «Gì gí tàkò ye.» Káa Lévi bà-i-nò giì a gí yaà ya gí tàkò Jézù.

Jézù zò i ta ndâ mbe bàkà vò i

15 Ta 'bí o gbaànjé si ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó kú zò i á 'bá mì Lévi, ndâ 'bí mbe go i-mírì, ta ndâ 'bí ḡa Jùdéyà ḡinó mbe kpolo tí tàkìì mì ndú lá nó 'do gbí òkò tí ndâ mbè 'duù tí nò mbe tì ta o tí nò mbe kú ko tàkò wó nó giì ya gí bà zò i ta ndú. 16 Ndâ 'bí kpo-kpò mbe nìbà i gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà ḡinó mbe kú kpolo tí tàkìì mì ndú nó giì 'vee ndâ mbe tala có mì Jézù, máa, «Yí kú zò i ta ndâ mbe gò i-mírì, delè ta ndâ mbe gìlìnì tacó yè?»

17 Káa Jézù mâ giì 'di có tí nò, yí giì 'dè có ji ndú máa, «Ndâ 'duù ḡinó ta sé'i tí ndú wálá nó pà mbe yeè lá. A ndâ mbe sé'i ká kú pà ndâ mbe yeè. Ye gí me tacó tí ndâ tó 'duù lá. Ye gí a i tacó tí ndâ mbe bàkà vò i.»

Bà tò kponje gítí bà kònò go

18 Ta o tí nò ndâ mbe tala có mì Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù, ta ndâ Fàrìzèyò, tí ḡa ndâ Jùdéyà ḡinó mbe kú kpolo tí tàkìì mì ndú nó, kú kònò go tacó bà yù nambeè 'do mì Mbírì. Bìndi ndâ 'duù giì 'vee Jézù, máa, «Ndâ mbe tala có mì lo kònò go á go ḡinó mì ndâ mbe tala có mì Jòvànì ta ndâ mbe tala có mì ndâ Fàrìzèyò lá tacó yè?»

19 Káa Jézù giì 'vee ndú, máa, «Ndâ wìḡi bàndò bà ko nìi kú kònò go ta o tí nó náa mbe kò nìi má kuu ta ndú? Ta o tí nó náa mbe kò nìi má kuu ta

ndú, ndú kònò go lá. ²⁰ Ẹ̀ri bà je mbe kò niì 'do gbí òkò tí ndú bà co ká co! Nìnò bà gii dù a Ẹ̀ri tí nó tí Ẹ̀ri bà kònò go mì ndú nó ká nò.»

²¹ Bìndi Jézù gii ya gí kùro ta bà dità có ji ndú gbí lókó'bò, máa, «'Bí 'duù jé mbe bàkà rùgà mítí ká bòngò mì wó ta ngú kpâ-bòngò náa à kálásê yuu mí tà ngo lá nò wálá; yí má bàkà go éno, ngú rùgà tí nò bà yaka 'do tí ká bòngò gí, bìndi kà bà gii dù gbí bòngò tí nò ndii ñinó sàà kùro nó gí. ²² 'Bí 'duù delè jé mbe yee ngú nèbítì mí gbí ká kúúkpá nèbítì wálá, yí má bàkà éno, ngú nèbítì má ni , yí bà ba ká kúúkpá gí, bìndi nèbítì bà yee to gí, kúúkpá delè bà yaka gí. À má éno, ngú nèbítì a i tacó ngú kúúkpá.»

Ndâ mbe tala có mì Jézù kpaṛaka muu cù ta Ẹ̀ri bà wotí

²³ Ta 'bí Ẹ̀ri bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà gbaànjé, si ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó kù nò nó co gbí njí, ndâ mbe tala có mì wó gii 'bità bà kpaṛaka muu cù kù zò . ²⁴ Ndâ Fàrìzèyò mà gii ñò i tí nò náa ndâ mbe tala có mì Jézù kù bàkà nò, ndú gii 'vee yí, máa, «Ṛìnó a ña yè ká nò? Ndú kù bàkà i ñinó náa a me yí lá nó ta Ẹ̀ri bà wotí tacó yè?»

²⁵ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «Yo jé 'deke có gítí i tí nó náa Dàvidè si yí ta go tí wó bàkà nó lá? Ndú ta ndâ 'duù tí nò ta o tí nó mbe kù ko tàkò wó nò? ²⁶ Ta o tí nó náa yí gii Ẹ̀ri gí tà'i mì Mbíri, si Àbìyátàrà a Kùro ndâ bu-Mbíri, bìndi yí gii zò kù kò tí nó náa à ci ji Mbíri gí nò.

²⁷ «Mbíri kpédélé'i suu a ndâ 'duù má kózò gí, yí gii bàkà Ẹ̀ri bà wotí. Mbíri bàkà Ẹ̀ri bà wotí me

tacó bà ba muu ndâ 'duù lá. ²⁸ À má éno, ye kù 'dè có ji yo ta yúcó, máa, à mi 'Viì-mì-'Dakò a wotí tacó bà 'dè có ji ndâ 'duù, máa, ndú bàkà a ndâ i nìno, ndâ i nìno, ta ɾi bà wotí.»

3

Jézù 'vala 'bí 'dakò ta 'bì wó mbe gbele've gí

¹ Ta 'bí ɾi bà wotí gbí tàkìi mi ndâ Jùdéyà gbaànjé, Jézù gii gí gí bàndò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri. Káa ta o tí nò, 'bí 'dakò ta 'bì wó mbe gbele've gí kuu tà'i kà gbí òkò tí ndâ 'duù.

² Bìndi ndâ 'duù gii 'bità bà zeke'o tacó bà nò máa Jézù má 'vala 'dakò tí nò ta ɾi bà wotí gbí tàkìi mi ndâ Jùdéyà gí, wàa ndâ yì 'ví ya gí bà kpì ngbàngà tí wó. ³ Jézù má gii nò éno, yí gii 'dè có ji 'dakò tí nò, máa, «Co gí gí bà ɾò tìyò á kùro ndâ 'duù tí nò.»

'Dakò tí nò má gii bàkà go có tí nó náa Jézù 'dè ji yí nó gí, ⁴ Jézù gii 'vee ndâ 'duù tí nò, máa, «Yúcó mi ndoo a ngayi? Bà bàkà tó i, wèè, bà bàkà vò i, ta ɾi bà wotí gbí tàkìi mi ndoo tí ndâ Jùdéyà? Bà 'vala ku, wàlà bà zi ku?» Káa gbèè 'duù mbe 'visì có ji yí gii dù lá. ⁵ Tacó éno, Jézù gii zeke'o tí ndú ta kpo-tàkòcò wó, tacó ndú a ndâ mbe ngbútù. Tàkòcò wó delè gii kpolo gití ndú ngé, tacó muu ndú kpolo go duù. Bìndi yí gii 'dè có ji 'dakò tí nò máa, «Ya'va gbí 'bì lo.» Bìndi 'dakò tí nò má gii bàkà go có tí nó náa Jézù 'dè ji yí nó gí, 'bì wó gii nìkì gí.

⁶ Káa ndâ mbe kù kpolo tí tàkìi mi ndâ Jùdéyà (Fàrizéyò) má gii nò i tí nó náa Jézù bàkà nò, ndú gii co gí sè tacó bà ya gí bà toko có ta ndâ 'duù

ṅinó mbe tè gí tàkò có mì Èródè tí gbolò 'duù kùro ndâ Jùdèyà nó, tacó bà pà kpokèjì gítí bà zi Jézù.

Ndâ mbè 'duù kaa ya gí mì Jézù á yì kàpá Gàliléyà

⁷ Bìndi Jézù gii njè nó ta ndâ mbe tala có mì wó ya gí yì kàpá Gàliléyà. Ndâ 'duù me mbè gii ru ndi ndú 'do gbí ndâ gbata gbí ndâ to Gàliléyà ta Jùdèyà, ⁸ ta gbolò gbata Jèrùzàlémè, ta Ìdùméyà, delè 'do tito Jòròdàniyà, delè 'do gbí ndâ to Tírò ta Sìdónì. Ndâ 'duù mâ gii 'di tàwo ndâ i-serè tí nó náa Jézù kù bàkà nó, ndú gii tì ya gí mì wó. Ndâ 'duù tì go ngana.

⁹ Jézù mâ gii ò ọ̀ bà tì ndâ 'duù tí nò, yí gii 'dè có jì ndâ mbe tala có mì wó éno máa, ndú gii ta gbá jì yì, tacó yí ta o tí nò kù ci gúku máa ndâ 'duù bà kpoko yì. ¹⁰ Tacó ndâ 'duù 'di tà wò bà 'vala ndâ mbe sé'i mì wó me mbè, tacó éno, ndâ 'duù ṅinó ta sé'i tí ndú nó 'dáá gí kù jòò tí ndú tacó vòò bà gbala yí wàa ndâ yì 'ví 'de ta 'válá. ¹¹ Delè ndâ 'duù ṅinó ta ndâ i-gbí-muu ndú nó má ò yí, ndú kù 'vaka tí ndú to, ta bà tò kù, máa, «Wò a 'Vii-mi-Mbíri.» ¹² Káa yí gii 'dè có jì ndú kpolo ma, máa ndú 'ví túbà tí yì gí sè jì ndâ 'duù lá.

Jézù ọ̀ruka ndâ mbe nò tú mì wó muu'bi-nje só

¹³ Ta o tí nò Jézù gii njè nó ya gí gbí òkò ndâ 'bí gú. Bìndi yí gii tè'é tí ndâ 'duù ṅinó mbe nìkì tí wó nò. Ndú mâ gii gí gí mì wó gí, ¹⁴ yí gii ọ̀ruka ndâ 'duù 'do gbí òkò tí ndú muu'bi-nje só, tacó wàa ndú 'ví dù toko ta yì, wàa yì 'ví kù tuu ndú ya gí bà ma có mì Mbíri jì ndâ 'duù. ¹⁵ Yí gii je

wotí bà mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù, ta wotí bà 'vala ndâ 'duù 'do gbí nò'o ji ndú. ¹⁶ Ndâ 'duù tí nò muu'bi-nje só náa Jézù ɾuka ndú tacó bà dù ta yí nò a ndâ Sìmonè, náa yí kpì ngú ɾè mítí wó máa, Piyétòrò, ¹⁷ ta ndâ Jákòmò ta ná'vindí wó Jòvànì tí ndâ 'viì mì Zèbìdèyò, náa yí kpì ngú ɾè mítí ndú máa Bènèrègìsì, gbí éno máa, ndâ 'viì-ngbàngbàri, ta Àndèréyà, ¹⁸ ta Filípò, ta Bàràtòlòmèyò, ta Mátèyò, ta Tòmázò, ta Jákòmò tí 'viì mì Àlifèyò, ta Tàdèyò, ta Sìmonè tí nó ta 'bí ɾè wó a Tó-'viì-'bá, ¹⁹ ta Júdá Ìsikàriyótè tí mbe gii kpì ngbàngà tí wó.

Ndâ 'duù go mà mítí Jézù

²⁰ Jézù mà gii dele ndi wó gí 'bá 'do pí gú bìndi bà ɾuka ndâ mbe tala có mì wó gí, ndâ 'duù me mbè gii kaa ya gí mì wó káká'i tí ɲa ɲinó náa à gii kpòtí tí ndú ta ndâ mbe tala có mì wó tí bà zò i. ²¹ Ndâ nambe wó má gii 'di éno, ndú gii ya gí kà tacó ba kpolo tí wó, tacó ndú koɾo có éno máa, a gbí muu wó a ndâ i. ²² Káa ndâ kpo-kpò mbe nibà i mì ndâ Jùdèyà mbe gii 'do Jèrùzàlémè ta o tí nò kù 'dè ɲindi ndú éno máa, «À gbí muu wó a gba mì ndâ mà tí nó ta ɾè wó a Bèlìzèbúlù nô.» Ndú delè ta o tí nò kù 'dè có éno máa, «A gba mì ndâ mà tí nó ká kù je wotí bà mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù ji yí.»

²³ Jézù mà gii 'di ɲa ndâ có tí nò, yí gii tè'é tí ndâ mbe kù 'de ɲa ndâ có tí nò gí mì wó. Bindi yí gii 'vee ndú gbí lòkó'bò éno máa, «Mâ bà mòkò ka wó mà 'do gbí muu 'duù ée? ²⁴ Có mì ndâ 'duù mì gbèe gba jé má toko lá, gba tí nò bà zogo 'bá

wálá. ²⁵ À delè có mì ndâ 'duù á rùkàtiì mì ndú má toko lá, ndú bà sù 'bá tí nò wálá. ²⁶ Káa Gbawàtà má kù sogo tí wó, gbí go éno máa, Gbawàtà njèè gbí tí gí. À má éno, ònò a bà ngbù yí ká nò. Tacó wotí bà ọ̀ò tíyò mì wó káká'i wálá. ²⁷ Káa 'bí 'duù jé bà ni bà ọ̀i gí tà'i mì 'bí 'duù ta wotí kuu tí wó, bìndi yí gù kaa ndâ i mì wó a ta có 'dakò nò wálá, sè káa ònó yí kpédélé'i má ẹ̀ẹ mbe 'bá gí, bìndi yí bà gù kaa ndâ i mì wó ta wotí si yí gbí wú.

²⁸ «Ye kù 'de có jì yo ta yúco éno máa, Mbíri bà je à-cee-gí gítí ọ̀a ndâ vò i mì ndâ 'duù 'dáá gí, gí. À kpétí káa ndâ mbe 'dè zu có á gítí wó tí Mbíri. ²⁹ Káa 'duù má go má míti Bèri-mi-Mbíri, 'duù tí nò bà 'de à-cee-gí 'do mì Mbíri wálá, tacó 'duù tí nò bàkà a ọ̀a vò i tí nó náa áá bà cee wálá.» ³⁰ Jézù 'dè có tí nò tacó ndâ 'duù ta o tí nò kù 'dè có éno máa, a gbí muu wó a ndâ má.

Ndâ 'dóó-'dòò nambe Jézù

³¹ Káa ta o tí nò ndâ nawu Jézù ta ndâ ná'vindí wó gù ọ̀ò tíyò á sè. Bìndi ndú gù tuu tú gí bà tè'é tí wó. ³² Káa ndâ 'duù me mbè ki tí ndú jèlè yí 'dee gí. Bìndi ndú gù 'dòkò ndi có tí nò jì yí, máa, «Ndâ nawu lo ta ndâ ná'vindí lo kù 'vee bà tí lo á sè.»

³³ Káa Jézù gù 'vee ndú éno máa, «Nawu ye a 'di? Ndâ ná'vindí ye a ndâ 'di?» ³⁴ Yí bà-i-nò gù zeke'o tí ndâ 'duù tí nò mbe ki tí ndú jèlè yí 'dee gí nò. Bìndi yí gù 'dè có jì ndú, máa, «Nawu ye, ta ndâ ná'vindí ye cuki me káa ndâ 'duù tí nò mbe kù tè'é tí ye nò lá. ³⁵ 'Duù mbe bàkà go có

mì Mbírì gî, 'duù tí nò a nawu ye, yí a ná'vindí ye, yí delè a námì ye.»

4

Bà lókò'bò có gítí mbe va ña

¹ Ta o tí nò Jézù káká'i gii 'bìtà bà nìbà i ji ndâ 'duù a yì kápá Gáliléyà. Káa yí mâ gii ñò máa, ndâ 'duù tí me mbè ngé ndii gî, yí gii ñjè nó ya gí bà ki tí wó gbí gbâ a ɾo ngo si ndâ 'duù mí tí ngo. ² Yí gii dù gbí gbâ á ɾo ngo kà kù nìbà i ji ndâ 'duù gbí lókò'bò éno máa, ³ «Yo sè tù yo niki maa, wàa yo 'ví koɾo gbí có tí nô.

«Ta 'bí o gbaànjé, 'bí 'dakò gii ya gí bà va ña gbí nji mí wó. ⁴ Káa ndâ 'bí nji ña gii 'vaka tí to á seè kpokèjì, káa ndâ nuù gii da ndú gî. ⁵ Ndâ 'bí gii 'vaka tí á gbí díí ta zì to tí me nji'dí, à káa póo bà kù ndú, ⁶ go wu ɾi gii ziki ndâ dó kú ndú 'dáá gî, tacó tà teè ndú ya gí tà to me 'dú lá. ⁷ Ndâ 'bí gii 'vaka tí á gbí òkò ndâ bè kperè. Ndâ bè kperè tí nò gii tù yiiga muu ndú gî, ndú gii jò lá. ⁸ Káa ndâ 'bí gii 'vaka tí a i gbí banga zì to. Ndú mâ gii kù , ndú gii uu gí yaà, bìndi ndú gii jò ta banga muu ndú, gbe-gbè, gbe-gbè éno.»

⁹ Bìndi yí gii yee nje lókò'bò mí wó ta bà kpo-gbí-tà-tù ndâ 'duù tí nò éno máa, «À má èno, tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, yí 'ví 'di có.»

Nderè bà 'dè ndâ có mì Jézù á gbí lókò'bò

¹⁰ Jézù má gii co gí ndii ta kpéetí wó gî, ndâ mbe tala có mì wó muu'bì-nje só, toko ta ndâ 'bí 'duù mí wó mbe kù dù ta yí nó gii ya gí bà 'vee yí gítí gbí lókò'bò tí nò. ¹¹ Káa yí gii 'visì có ji

ndú éno máa, «À je muu ji yo tacó bà 'di gbí ngìlì bà dù yí tí Mbírì tí gba gí. Káa sè ndâ 'bí 'duù bà 'di ndâ có 'dáá gí ká gbí lòkó'bò. Go có tí nó náa Ìzáyà tí mbe 'dòkò có mì Mbírì 'dè dígísèé éno máa,

¹² <Ndú 'ví zeke'o, káa ndú 'ví ò i lá.

Ndú delè 'ví 'di kòcò, káa ndú 'ví 'di gbí có tí nó lá.

Tacó ndú má ò i, delè ndú má 'di gbí có,
ndú bà gí 'vìsì tí ndú gí mì ye tí Mbírì,
bìndi ye bà je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì ndú.>
»

Jézù 'dè gbí lòkó'bò gítí mbe va ò

¹³ Bìndi Jézù gí 'vee ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo 'di gbí lòkó'bò tí nó lá? Káa à má éno, yo bà gí 'di gbí ndâ 'bí lòkó'bò ée? ¹⁴ Gbí lòkó'bò tí nó éno máa: nì ò náa mbe va ò tí nó kú va nó a nì có mì Mbírì. ¹⁵ Ndâ nì ò nì mbe 'vaka tí ta tí kpokèjì nó a ndâ có mì Mbírì náa à ma ndú ji ndâ 'duù, káa à káa pòó bà 'di có tí nó mì ndú, Vò-'duù-tí-nò gí volo muu ndú 'do tí bà 'di gí.

¹⁶ «Ndâ nì ò nì mbe 'vaka tí gbí to á kàrà-kàrà ọ díí nó a ndâ có nì náa à káa pòó bà 'di ndú mì ndâ 'duù, ndú gí ùnje gítí ndú gí; ¹⁷ ndâ nì có tí nó gí dù gbí njembí ndú ta làmbu o, káa à má bà gí gbùrùngà ndú ta bà mèkè'i tí ndú á muu ndâ có tí nó, ndú ngé gí jee có tí nó mí to gí, tacó ndâ có tí nó gbì teè mí gbí njembí ndú lá.

¹⁸ «Ndâ nì ò nì mbe 'vaka tí gbí òkò ndâ bè kperè nó a ndâ nì có nì náa ndâ 'duù 'di ndú, ¹⁹ káa bà kpolo tí ndâ i muu to tí nó, ta líkí

ndâ kpo-kpò i, ta bà dù ta go ndâ i, gii soloko ndú 'do tí bà 'de i gbí có tí nò gî.

²⁰ «Káa ndâ nji ña ñinó mbe 'vaka tí á gbí banga zì to nó uu go ndâ nji có mì Mbírì mbe 'vaka tí gbí njembí ndâ 'duù ñinó mbe kpolo tí ndú mí gbí njembí ndú. Ndú gî bàkà go ndâ có tí nò, bìndi tàkòcò Mbírì gii peteke gítí ndú go bà peteke tàkòcò mbe ji nji gítí ndâ banga kú i gbí nji mì wó.»

Bà lòkò'bò có gítí ngba wu

²¹ Bìndi Jézù gii 'vee ndú, máa, «A 'di jé ká òlò wu mí tà'i mì wó ta 'dí'di'o, káa yí gii 'bu i mí ọ ngba wu tí nò, wàlà yí gii nguù ngba wu tí nò mí tà kítikpara? ²² À kú nguù i ká tacó bà gii tùbà ndí gí sè káká'i. À delè kú 'dè có á tà bèngii ká tacó bà gii kò-kò tí . ²³ À má éno, yo sè tù yo, náa tù má dú kuu tí muu yo nò, wàa yo 'ví 'di có tí nò.»

Bà lòkò'bò có gítí bà 'vii i

²⁴ Jézù káká'i gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo kpolo tí có tí nó náa yo kú 'di nò. Ña i tí nó náa wò tí 'duù má bàkà mítí ndâ 'bí ka lo nó, Mbírì bà gii bàkà mítí lo káa gbèe ña i tí nò. Yí delè bà bàkà ta wotí tí co tí ñinó náa wo bàkà nó gí. ²⁵ Tacó 'duù ñinó ta ndâ i kuu mì wó nó, àá bà je ndâ 'bí ji yí mí pí ndú. Káa 'duù ñinó ta i mì wó wálá nó, à kpétí káa sè làmbu i ñinó náa yí kú lè ta njembí wó nó, àá bà aaka 'do 'bì wó gí.»

Bà lòkò'bò có gítí bà kù nji ña 'do tà to

²⁶ Jézù gii lòkò'bò 'bí có káká'i máa, «Bà zèè 'bá mì Mbírì ká go 'duù mbe ya gí bà va ña. ²⁷ Bìndi

yí gii ya kù bàkà ndâ 'bí nèté mì wó. Káa ndâ síí kù i gii yee gí sè, bìndi ndú gii uu gí yaà. Mbe va ña tí nò ñò ni lá máa ndâ kù i kù bàkà tí ée wè. ²⁸ À káa to ta kpéetí wó ká kù bàkà ndâ kù i tí nò kù uu gí yaà, bìndi ndú gii jò , bìndi ndú gii ñi. ²⁹ Bìndi à káa o tí nó náa ndâ i 'do gbí ñí má gii yù gí nó, mbe va ña bà gii ngara tí wó gítí bà kili ndú.»

Bà lòkò'bò có gítí ndâ vící ñi ña

³⁰ Bìndi Jézù gii 'dè 'bí lòkò'bò káká'i éno, máa, «Ndoò kpónó bà 'vii bà zèè 'bá mì Mbíri mítí ña yè? Ndoò bà 'dè a ña lòkò'bò yè dú mbe 'vii tí ? ³¹ À go ndâ ñi ña ñinó mbe me vící ngé ndii gí nò, nékéléé go ñi ndí. ³² Káa ndú má gii kù 'do tà to, ndú gii uu gí yaà tí bè'i gbèè ta bè wó ndii ndâ 'bí bè'i 'dáá gí, náa ndâ nuu me mbè kù tè wo ndú mì gbí .»

³³ Jézù 'dè có ji ndâ 'duu 'dáá ká gbí ndâ lòkò'bò go ndâ ñinò, 'vii ta wotí bà 'di gbí ndâ có tí nò mì ndú. ³⁴ Káa ta o tí nó náa ndú má ta kpéetí ndú ta ndâ mbe tala có mì wó, yí gii 'dè gbí ndâ lòkò'bò tí nò 'dáá gí ji ndú.

Jézù rò gbolò pípiri mí tíyò

³⁵ Káa ta 'dè'o mì gbèè ñi bà ñibà i mì Jézù ji ndâ 'duu gbí ndâ lòkò'bò nò, Jézù gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó máa, «Ndoò di ngo gí tito kápá.» ³⁶ Káa ndú má gii nje nó gí, ndâ 'bí 'duu gii ñu ndi ndú gbí ndâ gbâ ñindi ndú. ³⁷ Káa si ndú kálásê kuu muu nó á ro ngo, pípiri gii 'bità bà pí ta wotí tí ngé ndii gí. Ngo kù gii 'bità bà

gbàngà gí gbí gbâ. Gbâ kù gii bàkà có bà yé-yé ta ngo.

³⁸ Káa Jézù jée kuu tísì, tì tàmuu wó gí yaà gí, á tàngbó gbâ, kù tèrì. Bìndi ndâ mbe tala có mì wó gii gbà yí 'do muu rì. Yí mâ gii ziya gí, ndú gii 'vee yí, máa, «A nìkì tí lo éno máa, ndoo mì gí wàà, mbe tí ze?» ³⁹ Káa Jézù gii do mítí pípìrì, yí delè gii 'dè có jì ngo tí nò mbe kù gbàngà tí nò máa yí si bà gbàngà mí to. Bìndi pípìrì gii rò tíyò gí. O gii ẹ déé.

⁴⁰ Bìndi Jézù gii 'vee ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo kù cì a gúku yè? Yo kálásê ùnje lá?»

⁴¹ Káa gúku gii zèè ndú 'dáá gí mbi gí. Bìndi ndú gii 'bità bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú, máa, «A ọà 'dì ká nó, náa ndâ pípìrì ta ngo kù 'dì có mì wó nó?»

5

'Bí 'dakò tí Jèràsìni ta ndâ i-gbí-muu wó

¹ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gii di ngo á bìndi bà gbùrùngà ndú mì gbolò pípìrì tí nò, gí tító kápá á gí 'bá mì ọà ndâ 'bí 'duù ta ẹ ọà ndú a ndâ Jèràsìni. ² Káa à káa póó bà gii co Jézù gí to 'do gbí gbâ, 'bí 'dakò ta ndâ i-gbí-muu wó gii gí 'do gbí òkò ndâ muu'dú gí mì wó. ³ 'Dakò tí nò kù 'vala tà ndâ 'bá muu'dú. Káa 'bí 'duù mbe 'de wotí bà kpolo tí wó wálá, tacó à kpèti má ẹre yí ká ta gínjírì, à zèè tí wó lá. ⁴ À ta o 'dáá gí kù da 'bò mítí kò wó, à delè kù ẹre 'bì wó ta gínjírì. Káa yí kù ki'viki gbí 'bò tí nò 'do tí kò wó gí, yí delè kù kařaka gbí gínjírì 'do tí 'bì wó gí, káa gbèè 'duù mbe co gbí ọò wó wálá. ⁵ Yí

dù kù tò kù too yé, ta ɾi, too yé, ta ɾi, ta ndi gbí òkò ndâ 'bá muu'dú, delè ta ndi pí ndâ gú, ta bà ndo-ndooko tí wó ta ndi tí ndâ díí.

⁶ Mbe mâ tí nò mâ gii ò Jézù 'do me 'dú, yí gii ì ngèlè ya gí mì wó, yí gii kucuku muungbó wó mí kùro wó, ⁷ kù tò ta kù ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «Áá mì lo ta ye a yè, Jézù, 'Viì-mì-Mbíri a ngéé gbíri? Ye kù be ji wò a tí Mbíri máa, wò 'ví bàkà sé'i mítí ye lá!» ⁸ ('Dakò tí nò 'dè có tí nò tacó Jézù do ta i tí nò gbí muu wó nò máa, «Co 'do gbí muu wó gí, ndi lo, zu i!»)

⁹ Bìndi Jézù gii 'vee i tí nò máa, «Rè lo a 'di?»

Káa i tí nò gii 'vìsì có ji yí, máa, «Rè ye a Tùmèrè, tacó muu ze me mbè.» ¹⁰ Bìndi yí gii dù kù 'deke tí wó ji Jézù, máa «Si bà ni ze 'do bà-i-nó mí to.»

¹¹ Káa ta o tí nò ndâ kàdùrúkù me mbè kù zò i tàgbà gú á gbí to tí nò. ¹² Bìndi ndâ i tí nò gbí muu 'dakò tí nò gii 'deke tí ndú ji Jézù, máa, «Mòkò ze ya tí gí mì ndâ kàdùrúkù tí zò, wò 'ví si ze 'ví ya gí gbí muu ndú.» ¹³ Tacó éno, Jézù gii si ndâ i tí nò mbe kò 'dakò tí nò 'ví bàkà go ònó náa à nìkì tí ndú. Bìndi ndâ i tí nò gii nje ta ngèlè 'do gbí muu 'dakò tí nò ya gí gbí muu ndâ kàdùrúkù. Muu ndâ kàdùrúkù tí nò ta o tí nò 'dáá gí dè gítí álifì só. Bìndi ndâ kàdùrúkù tí nò gii nje ta ngèlè ya gí bà oloko gí tà ngo 'do tì njà gángá ngo, ndú gii mì tà ngo gí. ¹⁴ Bìndi ndâ mbe gbà ndâ kàdùrúkù tí nò gii nje ta ngèlè ya gí bà ma có ɲa i tí nò mbe bàkà tí nò á ji ndâ 'duù gbí gbata, ta ndâ 'duù ònó mbe kù sè 'bá á ta ndi seé gbata tí nò.

Ndâ 'duù mâ giì 'di có tí nò, ndú giì kaa ya gí bà òò ña i tí nò mbe bàkà tí dú nò. ¹⁵ Káa ndú mâ giì kaa ya gí mì Jézù, ndú giì 'de 'dakò tí nó táánò náa ndâ i kò yí gí nó kú ki tí wó to ta bòngò tí wó tí cèè 'duù ta i-gbí-muu wó wálá. Bìndi gúku giì zèè ndú 'dáá gí. ¹⁶ Ndâ 'duù mbe òò ña i tí nó mbe bàkà tí mítí 'dakò tí nó táánò náa ndâ i kò yí gí nó, ta ndâ ña ñìnó mbe bàkà tí mítí ndâ kàdùrúkù nó giì ñjè ya gí bà 'dè ndí ji ndâ 'duù. ¹⁷ Bìndi ndâ 'duù giì 'deke tí ndú ji Jézù máa, yí ñjè nó á 'do gbí òkò tí ndâ yí gí.

¹⁸ Káa si Jézù kú giì ya gí bà 'dò gí gbí gbâ tacó bà ñjè nó, 'dakò tí nó náa yí mòkò ndâ i 'do gbí muu wó nó giì 'deke tí wó ji yí, máa, yí si ndâ yí 'ví ya ta yí. ¹⁹ Káa Jézù giì biya gí. Bìndi yí giì 'dè có ji 'dakò tí nó máa, «A ñìkì máa wò ya gí 'bá, wàa wò 'ví dìtà ndâ ña nambeè tí nó náa Mbíri bàkà ji wò nó á ji ndâ nambe lo.» ²⁰ Bìndi 'dakò tí nó giì ñjè nó ya gí 'bá co gbí 'bí wúngbó to ta rẹ a «Ndâ-gbata-muu'bi» ta bà dìtà ndâ ña i tí nó náa Jézù bàkà ji yí nó á ji ndâ 'duù. Káa ñjè ndâ 'duù mbe 'di có tí nò 'dáá gí giì 'dèè gítí gí.

Jézù 'vala ndâ 'bí niì ta nájú Jáyìrù

²¹ Jézù mâ giì dele ndi wó 'do 'bá mì ndâ Jèràsìni ta gbâ gí tìto kè'bì gí, ndâ 'duù me mbè giì kili káká'i ya gí mì wó á yí kápá. ²² Bìndi 'bí 'dakò tí gba kùro ndâ mbe kú bàkà nèté bándò bà kili ndâ Jùdáyà gí bà ùlù Mbíri ta rẹ wó a Jáyìrù giì gí mì Jézù, bìndi yí giì kucuku muungbó wó mí to kùro wó, yí giì zèè kò wó, ²³ ta bà 'deke tí wó ji yí ta wotí tí, máa, «Làmbu nájú ye gbí

kpâ-kperè. Gí gí bà tee 'bì lo mítí wó wàa yí 'ví 'de ta 'válá.» ²⁴ Bìndi ndâ Jézù gù njè nó ta Jáyìrù.

Káa ta o bà njè nó mì ndú, ndâ 'duù me mbè toko mítí ndâ mbe tala có mì Jézù muu'bì-nje só gù kaa kù ya gí tàkò wó. ²⁵ Bìndi 'bí niì ta mbelè kù yee tí wó ta ndò muu'bì-nje só, ²⁶ náa wo wó co jì bà nò gí mì ndâ mbe bàkà yee gí; bà si ndâ yee delè mì ndâ i 'do tí wó 'dáá gí, káa mbelè tí nò jé ọ̀ tìyò 'do tí wó nǝ'dí éno lá. À dú nò a bà gù zingì sé'i tí nò mítí wó. ²⁷ Niì tí nò mà gù 'di có tí Jézù, yí gù gù céké-céke co gbí òkò tí ndâ mbè 'duù tí nò, ya gí bà gbala bongo tí Jézù. ²⁸ Yí bàkà go éno, tacó yí kù koro có máa, «Ye kpèti má gbala káa ndâ bongo tí wó, ye bà 'de 'válá gí kù.» ²⁹ À káa pòó bà tee 'bì niì tí nò mítí Jézù, mbelè ngé gù ọ̀ bà yee 'do tí wó gí. 'Do bándò tí nò, niì tí nò gù ọ̀ gbí dèi wó da gí.

³⁰ Káa Jézù mà gù ọ̀ ni gí máa, wotí bà 'vala 'duù co 'do gbí dèi yí gí, yí gù 'visì tí wó gítí ndâ mbè 'duù tí nò, bìndi yí gù 'vee ndú, máa, «A 'di ká tee 'bì wó mítí ndâ bongo mì ye?»

³¹ Káa ndâ mbe tala có mì wó gù 'visì có jì yí, máa, «Wò ọ̀ ndâ mbè 'duù tí nò mbe kù kpoko wò 'dee wò gbóó nó gí, káa wò gù dù ndi lo kù gù 'vee 'vé máa, «A 'di ká tee 'bì mítí ye» wè?»

³² Káa Jézù gù zeke'o jèlè yí gí tacó bà ọ̀ 'duù tí nò mbe tee 'bì wó mítí wó nò. ³³ Bìndi niì tí nò gù gí gí kùro wó kù gu ta gúku, tacó yí ọ̀ i tí nò mbe bàkà tí mítí wó nò ni gí. Yí gù 'va tí wó mítí kò Jézù, bìndi yí gù 'dè yúco mì wó 'dáá gí jì yí. ³⁴ Káa Jézù gù 'visì có jì yí, máa, «Wò 'de

'válá tacó wò ùnje gítí ye gî, nájú ye. Ya ta 'dê njembí lo, dele ta 'dê gbí dii lo.»

³⁵ Káa si Jézù kálásê kù 'dè có ji niì tí nò, ndâ 'duù náa à tuu ndú giì gi ta ngèlè 'do 'bá mì Jáyìrù gí bà 'dè có ji yí, máa, «Bà i tí nò volo 'bá kà gî; wò kù si mbe nìbà i 'ví nò sé nó mítí wó sínò tacó yè?»

³⁶ Káa Jézù giì bàkà tí wó tí mbe 'di ndâ có tí nò náa ndâ tú tí nò 'dè ji Jáyìrù nò lá. Bìndi yí ngé giì 'dè có ji Jáyìrù máa, «Cì gúku lá. Tee káa njembí lo mítí Mbírì.» ³⁷ 'Do tí bàndò tí nò, Jézù káká'i giì si gbèe 'duù 'ví ru ndi wó á bìndi ndâ Piyétòrò, ta ndâ Jákòmò, ta ná'vindí wó Jòvànì nò lá. ³⁸ Ndú mâ giì di 'bá mì Jáyìrù, Jézù giì ò ndâ 'duù kù mèrèkè tí ndú ta tó, ta bà wa gbí, ta bà tò kù ta kòcò ndú ngéé gí yaà. ³⁹ Káa Jézù giì rì gí tà'i, bìndi yí giì 'vee ndâ 'duù tí nò, máa, «Yo kù pìi wo ta bà wa gbí tacó yè? 'Viì tí nò cee lá, yí kù tè a rì.» ⁴⁰ Káa ndâ 'duù tí nò giì ò Jézù ò-ò.

Bìndi Jézù giì njè ndâ 'duù 'do tà'i á tàkò ku 'viní tí nò 'dáá gí gí sè. Bìndi yí giì si ta yí káa ndâ bu 'viní tí nò ta nawu wó, ta ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì. Bìndi ndú giì ya ta ndú gí rẹgbà tí ku 'viní tí nò. ⁴¹ Jézù bà-i-nò giì zèè 'bì 'viní tí nò, bìndi yí giì 'dè có ji yí, máa, «Tàlità kúmì.» (Gbí máa, «Lambu 'viní, a gí yaà.») ⁴² Bìndi 'viní tí nò ngé giì a gí yaà kù nò nó. 'Viní tí nò ta o tí nò a 'duù ta ndoò tí wó muu'bi-nje só. Bìndi nje ndâ 'duù 'dáá gí giì 'dèè gí. ⁴³ Káa Jézù giì 'dè có ji nawu 'viní tí nò máa, yí je i-zó-zò ji yí. Yí delè giì 'dè có ji ndú ta wotí tí máa, ndú

'ví 'dè có i tí nò náa yì bàkà ji 'vinî tí nò nò gí sè
ji 'bí 'duù gbaànjé lá.

6

Jézù co wìri ya gí 'bá mì ndú Názàrèti

¹ Ta o tí nò Jézù gii nje nó 'do 'bá mì Jáyìrù ya gí 'bá mì ndú á Názàrèti. Ndâ mbe tala có mì wó gii ko tàkò wó ya gí kà. ² Káa ta 'bí ri bà wotí gbí tàkii mì ndâ Jùdèyà gbaànjé, yí gii 'bità bà nìbà i ji ndâ 'duù á bàndò bà kili ndâ Jùdèyà gí bà ùlù Mbíri. Káa nje ndâ 'duù me mbé mbe 'di ndâ có mì wó gii 'dèè gítí ña bà nìbà i mì wó Bìndi ndú gii 'bità bà kitiki có gbí òkò tí ndú, máa, «'Dakò tí nò 'de ña ndâ có mì wó nò 'do ngò? Nìno a ña muu yè náa Mbíri je ji yí go éno? Yí me ta bà bàkà ndâ seṛè tí nò 'dáá gí ée? ³ Nìno me 'dakò tí nó mbe kù bàkà nèté bà no mû, tí 'viù mì Màriyà nó lá? À me yí tí ná'vindí ndâ Jákòmò, ta Jùzépè, ta Júdá, ta Simónè nó lá? Ndâ námì wó me kuu ta ndoo á to nó lá?» Bìndi ndú gii biya bà se tù ndú tí ndâ có mì wó gí.

⁴ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «À káa ndâ ka 'bá, ta ndâ nambe mbe 'dòkò có mì Mbíri, ta ndâ 'duù gbí yâ-wó cuki ká te duù mítí wó lá.» ⁵ Tacó éno, yí gii bàkà ndâ seṛè ji ndú me mbé lá. Yí gii 'vala ndâ mbe sé'i ká gbaànjé-gbaànjé ta bà tee 'bì wó mítí ndú. ⁶ Bà 'dè có gítí ndâ 'duù Názàrèti gii kpo nje wó gí, tacó ndú ùnje gítí ndâ có mì wó lá. Bìndi yí gii ya gí 'bá mì ndâ 'bí tende 'duù kù nìbà i ji ndú.

Jézù tuu ndâ mbe tala có mì wó

⁷ Jézù giì tè'é tí ndâ mbe tala có mì wó muu'bi-nje só. Bìndi yí giì 'bìtâ bà tuu ndú á gí ndiì, só, só, só. Káa kùro bà njè nó mì ndú, yí giì je wotí bà mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù ji ndú.

⁸ Bìndi yí giì kpo-gbì-tà-tù ndú éno máa,
«Yo 'ví zèè 'bí i mí 'bì yo á bìndi ndâ mù-kóró mì yo lá.

Yo 'ví te vòò i-zó-zò tacó bà zò á muu nó lá.

Yo 'ví le kúúkpá lá.

Yo 'ví je gùrúsù ta yo muu nó lá.

⁹ Yo 'ví kaa ndâ 'bí tàrà ta ndâ bòngò tacó bà 'visì ta ndâ ñinó tí diì yo nó muu nó lá.

¹⁰ Yo má yee tí to, yo 'ví rànghà bàndò bà dù yo lá,
yo 'ví dù ká tí gbèè 'bá yee tí o bà njè nó mì yo á 'do tí to tí nò.

¹¹ Yo má di tí bàndò, káa ndâ 'duù bà-i-nò má kaa kpâ-sili ji yo á gí tà'i lá, ndú delè má biya bà sè tù ndú á gítí ndâ có tí nó náa yo kú 'dè ji ndú nó gî, ta o tí nó náa yo má kú njè nó 'do tí to tí nò, yo 'ví gbà njú to to tí nò 'do tí kò yo gî, tacó bà tùbà ndâ vò i mì ndâ 'duù tí nò á ji ndú.»

¹² Jézù mâ giì kpo-gbì-tà-tù ndâ mbe tala có mì wó cee gî, ndú giì 'vaaka gí ndiì kú ma có ji ndâ 'duù éno máa, ndú 'visì muu ndú 'do tí ndâ vò i mì ndú, ¹³ ta bà mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù me mbè. Delè ta bà 'vala ndâ 'duù me mbè 'do gbí ndâ nò'o ta bà too bàà mítí ndú.

Nderè bà zi Jòvànì mì Èródè

¹⁴ Èródè tí gbolò 'duù kùro ndâ Jùdèyà mâ giì 'di có tí Jézù, tacó rẹ̀ Jézù ta o tí nò giì wu to ngé

ndii gî. Ndâ 'bí 'duù ta o tí nò kù 'dè có éno máa, a Jòvànì tí nó táánò tí mbe kù caka tí ndâ 'duù nó ká 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó, káa yí kù bàkà ndâ serè tí nò. ¹⁵ Káa ndâ 'bí 'duù ñìndi ndú kù 'dè có máa, yí a mbe 'dòkò có mì Mbírì, á go ndâ 'bí mbe 'dòkò có mì Mbírì sàà gbí o mì ndâ ká gù ndâ yì. ¹⁶ Káa Èródè mâ gii 'di ta wo ndâ i-serè tí nó náa Jézù kù bàkà nó, yí gii 'dè có máa, «Jòvànì tí nó náa ye táánò da miři wó gî nó 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó gî.»

¹⁷ Èródè 'dè có tí nò, tacó àá táánò a yí ká tuu ndâ àsikèrì mì wó ya gí bà zèè Jòvànì mì gbí zàà tacó tí Èródiyà, tí niì mì ná'vindí wó Filípò, náa yí tí Èródè ja yí 'do tí wó gii kò gî. ¹⁸ Káa yí gii zèè Jòvànì mí gbí zàà tacó Jòvànì gii 'dè có ji yí éno máa, áá mì wó me yúcó tacó bà kò niì mì ná'vindí wó 'do tí wó lá. ¹⁹ Tacó éno, Èródiyà gii mbè Jòvànì gí mì ku, tacó ña có tí nò. ²⁰ Káa yí ta o tí nò 'dè kpokèjì bà zi yí lá, tacó Èródè te duù mítí Jòvànì ngé ma. Tacó ndâ có mì wó delè 'dáá gî toko ká ta có mì Mbírì. Tacó éno, Èródè gii kpolo tí Jòvànì, tacó wàa, 'bí vò i 'ví 'de yí lá. Líkí bà 'di ndâ có mì wó ta o 'dáá gî delè tí wó ngé.

²¹ Èródiyà gii 'dè banga kpokèjì bà zi Jòvànì ta 'bí o náa Èródè gii bàkà kàramà o bà jò yí ji ndâ kpo-kpò 'duù gbí ngbàngà mì wó, ta ndâ kpóló-kpolo 'duù Gàliléyà. ²² Ta o kàramà tí nò, nájú Èródiyà gii peteke tàkòcò ndâ Èródè ta ndâ wiri mì wó ta bà dù ru ji ndú. Tacó éno, Èródè gii 'dè có ji 'vinî tí nò éno máa, yí nì rẹ ña i tí nó ta go

tí wó nó jì yì, wàa yì 'ví je jì yí. ²³ Èródè gii see tí wó jì 'vinî tí nò éno máa, «Nì rẹ̀ i ònó ta go tí lo nó jì ye wàa ye 'ví je jì wò. Wo kpétí má nì káa kacì to mì ye, ye bà je jì wò gî.»

²⁴ Káa làmbu 'vinî tí nò gii ònó nàa yí 'ví 'dè có 'do tí Èródè nó lá. Tacó éno, yí gii co ta ngèlè ya gí bà 'vee nawu wó gítí ònó i tí nó nàa yì 'ví 'dè có nò. Káa nawu wó gii kpo-gbì-tà-tù wó máa, «Ya gí bà 'dè có jì gbolò gba éno máa, «Je muu Jòvànì jì ye.» » ²⁵ Bìndì 'vinî tí nò gii dele ndì wó ta ngèlè gálà ya gí mì gbolò gba, bìndì yí gii 'dè có jì yí máa, «À tí ye a go muu Jòvànì, ká kpónó mí to nò, á mí gbí kùrùngbù tí nò.»

²⁶ Sé bà 'di ònó có tí nò gii bàkà Èródè ngé ndii gí, káa kpokèjì bà 'vìsì 'bí ònó tende có gii kpo yí gí, tacó a yí tí gbolò gba ká 'dè có ta nje wó jì 'vinî tí nò á mí kùro ndâ kpo-kpò wíri mì wó éno máa, yí nì rẹ̀ i tí nó ta go tí wó nó jì yì. ²⁷ Tacó éno, yí ngé gii tuu àsikèrì éno máa, yí ya gí bà 'dè có jì ndâ mbe kpolo tí ndâ 'duu gbí zàà éno máa, ndú da muu Jòvànì gí tí jì 'vinî tí nò. ²⁸ Àsikèrì tí nò mà gii gí ta muu Jòvànì á gbí kùrùngbù gí, 'vinî tí nò gii te ya tí jì nawu wó.

²⁹ Ndâ mbe tala có mì Jòvànì mà gii 'di có tí nò, ndú gii te ku wó, ndú gii duu gí.

Jézù ko ndâ 'duu àlìfì vò

³⁰ Ndâ tú mì Jézù gii dele ndi ndú bìndì bà tuu ndú mì wó gí gí bà dítà ndâ i ònó nàa ndú bàkà nó, ta ndâ i ònó nàa ndú nìbà jì ndâ 'duu nó jì yí. ³¹ Káa Jézù gii 'dè có jì ndú máa, «Ndoò yèè gí ndii gítí 'bí bàndò ta ndâ 'duu tí wálá, wàa yo

'ví tèwo yo nǝí'dí.» Yí 'dè có tí nò tacó ndâ 'duù ta o tí nò kù gí gí mì ndú me mbè ngé ndii gí, káa kpokèjì bà tèwo ndú wálá. ³² Bìndi ndú gii ya ta gbâ gí ndii ta kpéetí ndú gítí 'bí bàndò ta ndâ 'duù tí wálá. ³³ Káa keelá, ta o tí nò náa ndú kù ya gítí bàndò tí nò nò, ndâ 'duù me mbè òò ndú ni gí. Tacó éno, ndâ 'duù me mbè gii kaa ta ngèlè 'do gbí ndâ gbata ya gí bà cu kùro ndú. ³⁴ Ndú gii oloko gí to 'do gbí gbâ ká jé mítí ndâ 'duù bìnjì to. Yè ɾo ndâ 'duù tí nò gii bàkà Jézù ngé ndii gí, tacó ndú go ndâ rómbo ta mbe gbà ndú wálá.

³⁵ Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ gii òò éno máa, o kù gii béé-bèè, ndú gii 'dè có jì yí máa, «Ndoò kpónó tí bàndò òò no ta ndâ 'duù ta 'bá tí wálá, káa o kù ndíí-ndii. ³⁶ Njè ndâ 'duù tí nò gí, tacó wàa, ndú 'ví ya ta sè ɾi nó gí bà pà i-zó-zò 'do mì ndâ 'duù ta ndi tí ndâ 'bá ta to nò.»

³⁷ Káa Jézù gii 'visì có jì ndâ mbe tala có mì wó, máa, «Yo je i-zó-zò jì ndú.»

Káa ndú gii 'vee yí máa, «Nògí, wò kpónó kù koɾo có máa, àá mì ze a yè tacó bà sì ta i-zó-zò tè ta òò mbè 'duù tí nò?» ³⁸ Káa Jézù gii 'vee ndú, máa, «Àá mì yo a ndâ kù kô ée? Yo ya gí bà òò gi.» Ndú mâ gii ya gí bà òò ndâ kù kô mì ndú, ndú gii dele ndi ndú gí gí mì Jézù, bìndi ndú gii 'dè có jì yí máa, «Àá mì ze a ndâ kù kô vô, ta ndâ njì sè sósò'ò.» ³⁹ Bìndi Jézù gii 'dè có jì ndú, máa, ndú 'dè có jì ndâ 'duù tí nò 'dáá gí máa, ndú ki tí ndú to, ta bà muu ndú, bà muu ndú, á gbí dó mbíli.

⁴⁰ Ndâ 'duù mâ gii ki tí ndú to ta bà muu ndú, bà muu ndú, go có tí nò náa Jézù 'dè nò gí, bà

muu ndâ 'bí 'duù zi'duù-vô, bà muu ndâ 'bí 'duù zi'duù-só-nje muu'bi, ⁴¹ Jézù giì kaa ndâ kù kô tí nò vô nò, ta ndâ nji sè tí nò sósò'ô nò mí 'bi wó. Bìndi yí giì zeke'o gí gbíri, yí giì ùlù Mbíri, bìndi yí giì 'dè niki maa mítí ndâ kù kô, bìndi yí giì ki'viki gbí ndú, yí giì kaa mí kùro ndâ mbe tala có mì wó, bìndi yí giì 'dè có ji ndú máa, ndú njèè ji ndâ 'duù, wàa ndú delè giì njèè gbí ndâ nji sè tí nò sósò'ô nò á ji ndâ 'duù.

⁴² Ndâ 'duù 'dáá gí giì zò i yè yì ndú go ñinó náa à niki tí ndú. ⁴³ Bìndi à giì kili ndâ sè i-zó-zò mbe kpò ndâ 'duù gí yeke ndâ kèè muu'bi-nje só. ⁴⁴ Muu ndâ 'duù tí nò náa Jézù je i-zó-zò ji ndú nò 'dáá gí a ndâ 'dakò álifi vô, náa à 'deke muu ndâ niì ta ndâ 'viì mí gbí lá.

Jézù nò nó co ɾo ngo

⁴⁵ Ndâ 'duù mâ giì zò i cee gí, Jézù ngé giì je nó ji ndâ mbe tala có mì wó, máa ndú o gbâ, wàa ndú 'ví di kápá gí kùro á gí gbí gbata Bètisàyidà. Yí giì dù kuu ndii ta kpéetí wó kù njè ndâ 'duù tí nò. ⁴⁶ Yí mâ giì nì «Yo 'ví ya ndì» á ji ndâ mbe tala có mì wó ta ndâ 'duù 'dáá gí gí, yí giì ya gí pí gú gí bà ùlù Mbíri.

⁴⁷ Káa ta 'dê'o, si ndâ mbe tala có mì wó kuu muu nó ta gbâ á ɾo ngo, káa yí kuu tì ngo kálásè, ⁴⁸ yí giì ñò máa, wo ndú co ta bà aa ngo gí, tacó pípiri ta o tí nò kù pì 'do kùro ndú. Bìndi ta nje yé Jézù giì njè nó ta kò wó có ɾo ngo kù ya gí mì ndú. Yí giì bàkà tí wó go 'duù ñinó mbe kù ndii ta seè tí ndú ká ndii nô. ⁴⁹ Káa ndú mâ giì ñò yí, ndú giì koɾo có ñindi ndú máa, a vuuvuu ká co mítí ndâ yì. Bìndi ndú giì tò kù ta kòcò ndú

ngéé gí yaà, ⁵⁰ tacó ta o tí nò gúku bàkà ndú 'dáá gí ta bà ò yí ngé ndii gí. Káa yí ngé gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo zèè njembí yo. A ye. Yo cì gúku lá.» ⁵¹ Bìndi yí mâ gii o gí tàkò ndú gbí gbâ gí, pípiri gii rò tíyò gí. ⁵² Nje ndú gii 'dèè gí gítí bà rò tíyò mì pípiri tí nò, tacó ndú 'di gbí có gítí serè bà ko ndâ 'duù álifí vô mì wó ta kù kô nó lá, káa muu ndú gii ẹre tí gí.

Jézù 'vala ndâ 'duù á Jènèsàréti

⁵³ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có má gii di kápá gí Jènèsàréti gí, ndú gii ẹre gbâ mì ndú gí. ⁵⁴ Káa à káa póó bà gii oloko ndú 'do gbí gbâ gí to, ndâ 'duù ngé gii ò Jézù ni gí. ⁵⁵ Bìndi ndú gii ò ta ngelè cee tí ndâ 'bá tí nó dè-dè nó 'dáá gí, kù tuṛu ndâ mbe ò'o ya tí ji yí gítí bàndò tí nò náa ndú 'di có tí wó tí nò. ⁵⁶ Yí má yee tí bàndò ngé gí, ndâ 'duù kù gbaa ndâ mbe sé'i mí kùro wó, ta bà 'deke tí ndú ji yí, máa yí si ndú 'ví tee ká 'bì ndú mítí vòò bongo tí wó, tacó wàa ndú 'ví 'de ta 'vala. Káa ndâ 'duù ònó mbe tee 'bì ndú mítí bongo tí wó nó 'dáá gí gii 'de 'v alá gí.

7

Tàkìì mì ndâ Jùdèyà

¹ Ta o tí nò ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà ta ndâ 'bí kpo-kpò mbe nìbà i mì ndú mbe gí 'do Jèrùzàlémè gii kili mí ẹgbà tí Jézù. ² Ndú gii ò ndâ 'bí mbe tala có mì wó kù zò i si ndú caka 'bì ndú go có mì Mòze lá. ³ Káa ndú tí ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà ta sè ndâ 'bí Jùdèyà ta o 'dáá gí kù ẹru ndi tàkìì mì ndâ ká gù ndú. ⁴ Ndú má gí 'do bàndò 'vèlè, ndú kpédélé'i

káká'i je i tí nò náa yí nì rẹ Mbírì á mí muu gî nò á ji ndâ bu wó ta nawu wó gbí tàkìì mì yo lá. ¹³ Gbí ña ndâ kpokèjì tí nò, yo gii si tí có kpolo ma a ndâ i gbí tàkìì mì yo náa yo kù nìbà ji ndâ 'viì mì yo, ta ndâ 'bí ña ndâ i mì yo go ñìnò, á bìndi có mì Mbírì.»

Ndâ ngbárángà i ta ndâ zu i

¹⁴ Ta o tí nò Jézù gii tè'é tí ndâ 'duù gí mì wó káká'i. Bìndi yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo sè tù yo, wàa yo 'ví 'di ta có tí nò. ¹⁵ 'Bí ña i náa 'duù zò gí gbí yì wó mbe gii bàkà yí tí zu 'duù nò wálá. À káa ndâ i ñìnó mbe co gí sè 'do gbí yì 'duù nó ká bàkà yí tí zu 'duù. ¹⁶ Tù bà 'di có má kuu tí muu 'duù, yí 'ví 'di có tí nò.»

¹⁷ Káa ndâ Jézù mâ gii ya gí 'bá ta ndâ mbe tala có mì wó ta kpéetí ndú gî, ndú gii 'vee yí gítí gbí lòkó'bò tí nò. ¹⁸ Káa yí gii 'visì có ji ndú éno máa, «Yo delè ngbá 'di gbí lòkó'bò tí nò lá? Yo ñò ni lá máa, i ñìnó mbe ya gí gbí yì 'duù nó bàkà yí tí zu 'duù lá nò lá? ¹⁹ Yo ñò ni lá máa, i-zó-zò tí nó náa 'duù kù zò nó ya me gí gbí njembí wó lá, a kù ya a i gí gbí yì wó, bìndi à gii ndii ya gí tà mbíli?» Jézù 'dè có tí nò tacó bà tùbà ji ndâ 'duù éno máa, ndâ i-zó-zò 'dáá gî káa ndâ ngbárángà i.

²⁰ Bìndi Jézù gii ya gí kùro ta bà 'dè có ji ndú éno máa, «Ndâ i ñìnó mbe co 'do gbí yì 'duù nó ká bàkà yí tí zu 'duù. ²¹ Go ndâ vo-vò kóró-koro có, ta bà koro có gítí bà-nò-vò-ndô, ta bà koro có gítí bà ngbà i, ta bà koro có gítí bà zi ku, ²² ta bà koro có gítí bà bàkà bangbaya, ta bà zingbà ta ndâ nawù 'dakò, ta bà dù ta gbolò njembí, ta

bà koṛo có gítí bà bàkà gìlìnì, ta bà koṛo có gítí bà eendi 'duù, ta bà koṛo có gítí bà bàkà ndâ i ta vò kèjì, ta bà koṛo có gítí bà tò kii, ta bà koṛo có gítí bà nì ɾè, ta bà si tí 'duù tí gbolò i, ta bà bàkà tí 'duù tí gbà'dá ji Mbírì. ²³ A ɲa ndâ vò i tí nò 'dáá gî mbe có 'do gbí yì 'duù nó ká bàkà yí tí zu 'duù.»

Jézù 'vala nájú 'bí jú Síròfònésiyà

²⁴ Bìndi Jézù gii ɲè nó ya gí gbí to Tírò. Káa yí gii nguù tí wó mí tà'i, tacó wàa, gbèe 'duù 'ví ɲò yì lá, káa bà nguù tí wó gii kpò yí gî. ²⁵⁻²⁶ Káa ta o tí nò, 'bí niì tí jú ndâ tende ɲa ndâ 'bí 'duù ta ɾè ɲa ndú a ndâ Síròfònésiyà, ta i-gbí-muu làmbu nájú wó, mâ gii 'di có tí Jézù, yí ngé gii ya gí mì wó, yí gii 'va tí wó mí kùro wó, yí gii 'deke tí wó ji yí máa, yí mòkò i tí nò 'do gbí muu nájú yì gî.

²⁷ Káa Jézù gii 'visì có ji niì tí nò máa, «Je i-zó-zò á ji ndâ 'vii kùro má kózò gi, tacó bà 'va i-zó-zò mì ndâ 'vii ji ndâ bô me yúco lá.»

²⁸ Káa niì tí nò gii 'visì có ji Jézù, máa, «Có mì lo a yúco, mbe tí ye, káa à kpèti ká éno, ndâ bô delè kù zò ndâ njúnjú i-zó-zò ɲinó mbe 'vaka tí to 'do mì ndâ 'vii nô.»

²⁹ Bìndi Jézù gii 'dè có ji niì tí nò, máa, «Njè nó, wàa wò 'ví ya gí 'bá ta peteke tàkòcò lo. Nájú lo 'de 'válá gî, tacó ɲa có tí nò náa wò 'dè nò.»

³⁰ Káa niì tí nò mâ gii dele ndi wó ya gí 'bá, yí gii 'de nájú wó tí cèe 'duù kuu tísi.

Jézù njaanga tù 'bí mbe sú tù

³¹ Jézù gii dele ndi wó 'do Tírò có Sídóni co tí kpokèjì tí nó mbe mò gí yì kàpá Gàliléyà, mbe kù ndii co gbí 'bí wúngbó to náa à kù nì mítí a

Ndâ-gbata-muu 'bì nò. ³² Bìndi ndâ 'duù giì gi ta 'bí 'dakò náa tù wó yoo gî, dele mbe 'dè có lá, jì Jézù. Ndú giì 'deke tí ndú jì yí máa, yí tee 'bì wó mítí 'dakò tí nò. ³³ Káa Jézù giì je 'dakò tí nò gí ndiì ta kpéetí wó á 'do gbí òkò ndâ mbè 'duù tí nò. Yí giì yuu ndâ sili 'bì wó mí gbí ndâ tù 'dakò tí nò mbe yoo gî nò, bìndi yí giì cù cù mítí 'bì wó, bìndi yí giì tee mítí mè 'dakò tí nò mbe 'dè có lá nò delè. ³⁴ Bìndi yí giì zeke'o gí gbíri, yí giì wo gù woò, bìndi yí giì 'dè có jì mbe sú tù tí nò máa, «Éfàtà,» (gbí máa, «Njaanga tí»). ³⁵ Bìndi ndâ tù 'dakò tí nò ta mè wó ngé giì njaanga tí gí. Yí giì 'bità bà 'dè có ta kòcò wó ngbàrángà'i.

³⁶ Káa Jézù giì 'dè có jì ndâ mbè 'duù tí nó máa, ndú 'ví 'dè có ndâ i tí nò náa yì bàkà nò gí sè jì gbèè 'duù lá. Káa yí má kù 'dè có jì ndú máa ndú 'ví 'dè gí sè lá, à giì dù nò a bà giì gí líkí'o bà kò-kò tí gítí ndâ 'duù tí nò ngéé gí yaà. ³⁷ Nje ndâ mbe 'di tàwo ndâ i tí nò náa Jézù bàkà nò 'dáá gí giì 'dèè gí. Ndú giì 'dè có máa, «Yí bàkà 'dáá káa ndâ tó i. Yí bàkà ndâ mbe sú tù kù 'di có. Yí delè giì bàkà ndâ 'duù ñinó ta mè ndú mbe eṛe tí gí nó kù 'dè có.»

8

Jézù je i-zó-zò jì ndâ 'duù àlìfi nà'ò

¹ Ta o tí nò ndâ 'duù giì kili me mbè ya gí mì Jézù káká'i. Káa i tacó bà zò mì ndú giì dù wálá. Tacó éno, Jézù giì tè'é tí ndâ mbe tala có mì wó, yí giì 'dè có jì ndú, máa, ² «Yê ɾo ndâ 'duù tí nò tí ye ngé, tacó ndú kpónó bàkà ta ye a sili ta'ò, káa kpónó gbèè i tacó bà zò mì ndú wálá. ³ Káa ye

má njè ndú ta go tí ndú, ndú bà ñonoko ta go mí kpokèjì gî, tacó kpokèjì 'bá mì ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú me 'dú ngé.»

⁴ Káa ndâ mbe tala có mì Jézù gii 'visì có ji yí máa, «'Duù bà 'de i-zó-zò bà je ji ña ndâ mbè 'duù tí nó á 'do ngòó gbí 'dú to tí nó?»

⁵ Káa yí gii 'visì có ji ndú, máa, «Áá mì yo á ndâ kù kô ée?»

Ndú gii 'dè có ji yí, máa, «Vô-nje só.»

⁶ Bìndi yí gii 'dè có ji ndâ mbè 'duù tí nò, máa, «Yo ki tí yo to.» Ndâ 'duù tí nò mâ gii bàkà go có tí nò náa yí 'dè ji ndú nò gî, yí gii kaa ndâ kù kô tí nò mí 'bì wó, yí gii 'dè ñìkì maa ji Mbírì. Bìndi yí gii ki'viki gbí ndú, yí gii kaa ji ndâ mbe tala có mì wó. Bìndi yí gii 'dè có ji ndú máa, «Yo njèè ji ndâ 'duù tí nò.»

⁷ Ta o tí nò ndâ 'bí víí sè kuu mì ndâ mbe tala có mì Jézù. Mâ gii zeke'o, Jézù gii kaa ndâ víí sè tí nò, yí gii ùlù Mbírì tacó tí ndú, bìndi yí gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó, máa, «Yo njèè ndâ sè tí nò ji ndâ 'duù.»

⁸ Ndâ 'duù 'dáá mâ gii zò i yè yì ndú gî, à gii kili sè i-zó-zò bìndi ndú yeke ndâ kèè vô-nje só.

⁹ Muu ndâ 'duù mbe zò i ta o tí nò 'dáá gî go álifi nà'ô.

¹⁰ Bìndi bà zò i mì ndâ 'duù tí nò, Jézù gii njè ndú máa, «Yo ya gí 'bá mì yo.» Ndâ 'duù tí nò mâ gii njè gî, ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó ngé gii di ngo ta gbâ gí tito, gí gbí 'bí to ta rẹ a Dàlìmànútà.

Ndâ mbe kpolo tí tàkù mì ndâ Jùdáyà tala Jézù

¹¹ Ta o tí nò ndâ 'bí mbe kù kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà, náa a kù nì mítí ndú a ndâ Fàrìzèyò, gii 'vee Jézù tacó bà tala yí éno máa, «A Mbírì ká je wotí bà nibà i ji wò? À dú má káa yúco, bàkà 'bí i ji ze, wàa ze 'ví nò ni mítí i tí nò máa, a Mbírì ká je wotí tí nò ji wò.»

¹² Káa Jézù gii rẹngà gbí yì wó, bìndi yí gii 'visì có ji ndú, máa, «Ndâ 'duù tí nó gbí o tí nó nó kù 'vee có mbó tacó yè? À nìkì ma, káa à má éno, ye jé gí bà bàkà seřè ji yo wálá.» ¹³ Bìndi yí gii di ngo ta gbà gí tìto káká'i, jee ndú mí to.

Rú'bù mì ndâ Èròdè ta rú'bù mì ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà

¹⁴ Ta o tí nò ndâ mbe tala có mì Jézù gii ò bà mbí bà te i-zó-zò ta ndú gí. À ta o tí nò mì ndú káa gbèe kù kò gbí gbà. ¹⁵ Káa Jézù gii 'bità bà kpo-gbì-tà-tù ndú, máa, «Yo kpolo tí yo 'do tí rú'bù mì ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà, ta rú'bù mì Èròdè tí gbolò gba.»

¹⁶ Káa ndú gii 'bità bà fiini có á gbí òkò tí ndú ta kpéetí ndú, máa, «Yí kù 'dè có tí nò tacó kù kò mì ndoo wálá.»

¹⁷ Káa Jézù gii 'di gbí có tí nò náa ndú kù fiini nò gí. Bìndi yí gii 'vee ndú, máa, «Yo kù fiini có máa, kù kò mì yo wálá, tacó yè? Yo nò ni kálásè? Yo 'di gbí có kálásè? Muu tí yo wálá? ¹⁸ À tí muu yo nò me ndâ ọò bà nò i lá? À tí muu yo nò me ndâ tù bà 'di có lá? Bà mbí yo ó-ò? ¹⁹ Ta o tí nó táánò náa ye ki'viki gbí ndâ kù kò vô tacó tí ndâ 'duù álifí vô nó, sè i-zó-zò náa à ruka yeke a ndâ kèè ée?»

Káa ndú gii 'visì có ji yí, máa, «À ɾuka yeke a ndâ kèè muu'bi-nje só.»

²⁰ Jézù káká'i gii 'vee ndú, máa, «Káa ta o tí nò náa ye ki'viki gbí ndâ kù kô vò-nje só tacó tí ndâ 'duè álifi nà'ò nó, yo ɾuka sè i-zó-zò yeke a ndâ kèè ée?»

Ndú gii 'visì có ji yí, máa, «Yeke ndâ kèè vò-nje só.»

²¹ Bìndi Jézù gii 'vee ndú, máa, «Káa yo 'di gbí i kálásê?»

Jézù 'vala 'bí mbe sú ɾo á Bètisàyídà

²² Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mà gii gí Bètisàyídà, ndâ 'bí 'duè gii gí ta 'bí 'dakò náa ɾo wó yoo gí ji yí. Ndú gii 'deke tí ndú ji yí, máa, yí tee 'bì wó mítí mbe sú ɾo tí nò. ²³ Káa Jézù gii zèè 'bí mbe sú ɾo tí nò, yí gii ja yí ya tí gí ndii 'do gbí òkò ndâ 'bá gí nje jìlì. Bìndi Jézù gii cù cù mítí ɾo mbe sú ɾo tí nò. Yí gii tee 'bì wó mítí wó. Bìndi yí gii 'vee yí, máa, «Wo kpónó kù nò i?»

²⁴ Káa 'dakò tí nò gii te ɾo wó gí yaà, bìndi yí gii 'visì có ji Jézù, máa, «Ye kù nò ndâ 'duè, káa ndú gbíro ye go ndâ mù kù nò nó nò.»

²⁵ Jézù mà gii tee 'bì wó káká'i mítí ɾo 'dakò tí nò, ndâ ɾo 'dakò tí nò gii njaanga tí mbó'vóo gí. Yí gii 'bità bà nò ndâ i 'dáá gí ngbáràngà'i.

²⁶ Bìndi Jézù gii je nó ji yí, máa, «Ya jáá gí 'bá mì lo; wò 'ví loko co gbí gbata lá.»

Piyétòrò tubà tí wó tí mbe ùnje gítí Jézù

²⁷ Si ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó muu nó kù nò ta gbí ndâ to ta seè gbata Cèzàriyà mì

Filípò, Jézù gii 'vee ndú, máa, «Ndâ 'duù kù 'dè có máa ye a 'di?»

²⁸ Káa ndâ mbe tala có mì wó gii 'visì có ji yí máa, «Ndâ 'bí 'duù kù 'dè có máa, wò a Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù; ndâ 'bí 'duù kù 'dè có máa, wò a Èlìjà tí mbe 'dòkò có mì Mbírì táánò sàà; káa ndâ 'bí 'duù kù 'dè có máa, wò a 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ ká mbe 'dòkò có mì Mbírì.»

²⁹ Káa Jézù káká'i gii 'vee ndú máa, «Káa yo, ñìndi yo kù 'dè éno máa ye a 'di?»

Bìndi Piyétòrò tí Simónè gii 'visì có ji yí, máa, «Wò a Bìndi-Mbírì.»

³⁰ Káa Jézù gii kpo-gbì-tà-tù ndú máa, ndú 'ví 'dè gí sè ji 'bí 'duù gbaànjé lá.

Jézù 'dè có gítí o bà gii kònò sé'i mì wó

³¹ Bìndi Jézù gii 'bità bà nìbà i ji ndâ mbe tala có mì wó éno máa, «'Viì-mì-'Dakò kèjì gí bà kònò a ndú tí ndâ sé'i; àá bà gii kpi ngbàngà tí wó ji ndâ kpo-'duù-'bá, ta ndâ Kùṛo ndâ bu-Mbírì, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà tàkii mì ndâ Jùdéyà; àá kèjì gí bà zi yí gí, káa ta sili ta'ò bìndi ku mì wó, yí bà 'vala ndi wó á 'do gbí muu'dú wó gí.»

³² Bìndi bà 'dè có tí nò mí Jézù ngbàrángà'i go éno ji ndú, Piyétòrò gii ja Jézù gí nje seè. Bìndi yí gii biya ña có mì wó náa yí 'dè ji ndú nò gí.

³³ Káa Jézù mâ gii 'visì tí wó gí ndi, yí mâ gii nò sè ndâ 'bí mbe tala có mì wó, yí gii do mítí Piyétòrò, máa, «Co ta ña có mì lo nò 'do kùṛo ye gí, ndí lo Vò-'duù-tí-nò. Wò kù koṛo me bà koṛo có mì Mbírì lá. Wò kù koṛo a cè bà koṛo có mì ndâ 'duù.»

Ndâ i tacó bà ṛu ndi Jézù

³⁴ Bìndi Jézù gii tè'é tí ndâ 'duù me mbè ta ndâ mbe tala có mì wó á gí mì wó. Yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Go bà ɾu ndi ye má tí 'duù, à nìkì éno máa, yí ò bà mbí miɾi wó gî, wàa yí 'ví 'viindi tí wó á gítí ndâ bà kònò sé'i ta ku. Bìndi yí 'ví gí gí bà ɾu ndi ye. ³⁵ Tacó 'duù ñinó mbe kû kpolo tí miɾi wó nó bà cì gî. Káa 'duù ñinó mbe giɾi miɾi wó tacó tí ye, delè tacó tí Banga-Ngú-Có nó ká bà 'de 'válá.»

³⁶ Bìndi Jézù gii 'vee ndú, máa, «Yo koɾo có máa, 'duù bà 'de gbí a yè, náa yí kpêti má 'de ndâ i tí nó a muu to tí nó 'dáá gî, bìndi yí 'ví giɾi miɾi wó gî? ³⁷ 'Duù bà 'visi miɾi wó a ta yè a muu to tí nó? ³⁸ Káa à má ɾo 'duù a nô gítí ye, à delè má ɾo 'duù a nô có mì ye á kpónó kùro ndâ 'duù tí nó ta Mbíri mì ndú wálá, tí ndâ voló-volo 'duù nó, nô 'duù tí nó delè wúnò bà dù á ɾo 'Viimì-'Dakò ta o bà gí yí gbí ngba Bu wó ta ndâ tó basilì.»

9

¹ Jézù gii yee nje có mì wó ta bà kò-kò ji ndâ 'duù éno máa, «Ye kû 'dè có ji yo ta yúco máa, ndâ 'bí 'duù kuu gbí òkò tí yo á mbe kû ɾò tíyò nó bà cì wálá di ká tí o tí nó náa ndú má ñò bà zèè 'bá mì Mbíri gî.»

Bà 'visi cè tí Jézù

² Jézù gii sì sili vô-nje gbaànjé á bìndi bà 'dè có mì wó ji ndâ 'duù tí nó, bìndi yí gii kaa ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì. Ndú gii ya ta ndú gí muu gú ta kpéeti ndú. Ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì mà gii zeke'o, ndú gii ñò Jézù 'visi cè tí wó gî. ³ Ndú gii ñò ndâ bongo tí wó

kù tòngbaà ólé-ólé ta ña wálá. ⁴ Bìndi ndú gii ò ndâ Èlìjà ta Mòze co kù 'dè nje ta Jézù. ⁵ Káa Piyétòrò gii 'dè có ji Jézù máa, «Mbe tí ze, à nìkì go éno máa, ndoo sù 'bá á bà-i-nô. Si ze 'ví tò ndâ ndùúrù ta'ò: 'bí gbaànjé ji wò, 'bí gbaànjé ji Mòze, 'bí gbaànjé 'ví dù ji Èlìjà.» ⁶ Piyétòrò 'dè có tí nò tacó yí ò 'dóó có náa yí bà 'dè gbí nje wó nó lá, tacó gúku zèè ndú 'dáá mbi gí.

⁷ Ndú mâ gii zeke'o, ndú gii ò kùlù mù te yiiga muu ndú gí. Bìndi ndú gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có gbí kùlù mù tí nò éno máa, «Ìjìnó a kpóló-kpolo 'viì mì ye. Yo sè tù yo tí wó.» ⁸ Káa ndâ Piyétòrò ta ndâ ká wó mâ gii zeke'o gálà á gí seè tí ndú, ndú gii ò gbèè 'duù lá, à káa ndú ta ndâ Jézù.

Có gítí Èlìjà

⁹ Káa ta o tí nó si ndú kù dele gí tàgbà gú nó, Jézù gii kpo-gbì-tà-tù ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì, máa, ndú 'ví 'vanda ndi ndâ i tí nò mbe bàkà tí á mítí ndâ yì pí gú nó ji 'bí 'duù gbaànjé lá; ndâ có tí nò 'ví dù ká gbí njembí ndú ò tí o tí nó náa 'Viì-mì-'Dakò 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó gí. ¹⁰ Tacó éno, ndâ Piyétòrò gii kpolo tí ndâ có tí nò mí gbí njembí ndú. Káa ta ndâ o tí nó si ndú ta kpéetí ndú nó, ndú kù gii 'vee 'vé gbí òkò tí ndú, máa, «Gbí có tí nò máa, 'Viì-mì-'Dakò bà gii 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó nò máa yè?»

¹¹ Bìndi ndú gii 'vee Jézù, máa, «Káa ndâ kpo-kpò mbe nìbà i kù 'dè có máa, a Èlìjà ká bà gí kpédélé'i tacó yè?»

¹² Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «À dú káa yúco máa, Èlìjà ká bà gí kpédélé'i gí kùro tacó

bà 'viindi ndâ i. Káa à wálá cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, 'Viì-mì-'Dakò bà kònò sé'i ta wotí tí ; ndâ 'duù delè bà mèèkè'i tí wó gî? ¹³ Káa ye kù 'dè có ji yo máa, à kpêtí ká éno, Èlìjà gí gí. Káa ndâ 'duù bàkà ta yí á go có mì ndú gbí njembí ndú, à go có tí nó náa a cu sàà mí gbí wáràgà mì Mbírì nó gí.»

Jézù 'vala 'bí 'viì tí mbe bē

¹⁴ Káa ndâ Jézù, ta ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì mà gii dele ndi ndú gí mí sè ndâ 'bí mbe tala có mì wó, ndú gii 'de ndâ 'duù me mbè, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà tì 'dee ndú gí. Ndú kù tò kponje ta ndú. ¹⁵ Káa ndú mà gii 'va ɾo ndú mítí Jézù, nje ndú 'dáá gí ngé gii 'dèè gí. Bìndi ndú gii njè ta ngèlè gí bà 'vee yí. ¹⁶ Káa Jézù gii 'vee ndâ mbe tala có mì wó, máa, «Yo kù tò a kponje yè ta ndâ 'duù tí nò?»

¹⁷ Káa 'bí 'dakò gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ mbè 'duù tí nò gii 'visì có ji yí, máa, «Mbe tí ze, ye gí ta 'viì mì ye ta kpùrù i-gbí-muu wó ji wò. ¹⁸ Ta o tí nó náa i tí nò má a gí, yí kù 'va yí mí to ta pù gbí nje wó, ta bà zò gbí nje wó. Bìndi dù wó 'dáá gí kù gii kpolo go kù jì. Ye 'deke tí ye ji ndâ mbe tala có mì lo, máa, ndú mòkò i tí nò 'do gbí muu wó, káa à gii kpò ndú gí.»

¹⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «Ye bà dù ta yo ndâ 'duù tí nó bàngú nó mbe ùnje gítí Mbírì lá nó ta o ée? Ye 'ví bàkà ta yo a ɲa yè, wàa yo 'ví ù ta nje gítí Mbírì ta njembí yo? Gí ta 'viì tí nò je.» ²⁰ Bìndi ndú gii gí ta 'viì tí nò ji Jézù.

Káa i tí nò gbí muu 'viì tí nò mà gii ò Jézù, yí ngé gii ngaka 'viì tí nò ta wotí tí . Bìndi 'viì tí nò

gii 'va tí wó to, kù gii mèrèkè tí wó ta pù gbí nje wó. ²¹ Bìndi Jézù gii 'vee bu 'viì tí nò, máa, «I tí nò kò 'viì tí nò ta o ée?»

²² Káa 'dakò tí nò gii 'visì có ji yí, máa, «'Do gbí dó wó. Káa i tí nò cóó-cóó kù jèlè ká ta có bà zi yí, ta bà 'va yí mí tà wu, delè ta bà 'va yí mí tà ngo. Nò yê ọ ze, wàa wò 'ví konì ze, náa wotí má kuu tí lo nò.»

²³ Bìndi Jézù gii 'visì có ji 'dakò tí nò, máa, «Náa wotí má kuu tí lo nò-oo! 'Duù má ùnje gítí Mbírì ta njembí wó gí, 'bí i mbe kpò yí bà dù wálá.»

²⁴ Bìndi bu 'viì tí nò gii 'dè có ji Jézù ta njembí wó gbaànjé, máa, «Ye ùnje gí, káa à tè lá. À má éno, konì ye tacó wàa ye 'ví ùnje ta njembí ye 'dáá gí.»

²⁵ Káa Jézù má gii nò ndá 'duù me mbè kù kaa ta ngèlè gí mí wó, yí gii do mítí i tí nò mbe kò 'viì tí nò nó, éno máa, «Co 'do gbí muu 'viì tí nò gí, go có tí nó náa ye kù 'dè ji wò nô, ndi lo mbe sù tù mbe ni bà 'dè có lá. Wò delè káká'i 'ví dele ndi lo gí gbí muu wó lá.»

²⁶ Ta bà 'di có tí nò náa Jézù 'dè nò, i tí nò gii co 'do gbí muu 'viì tí nò ta bà tò kù, delè ta bà ngaka 'viì tí nò ta wotí tí ngé ndii gí. Yí gii 'va 'viì tí nò mí tísì go ku 'duù nô. Bìndi ndá 'duù me mbè gii 'bità bà 'dè có máa, «'Viì tí nò cee gí! 'Viì tí nò cee gí!» ²⁷ Káa Jézù gii zèè 'bì 'viì tí nò, yí gii ja yí gí yaà, bìndi 'viì tí nò gii ọ tìyò ta kpéétí wó.

²⁸ Jézù má gii nje nó 'do bà-i-nò ya gí tà'i ta kpéétí wó gí, ndá mbe tala có mí wó gii ya gí bà

'vee yí á tàbèngì máa, «Káa bà mòkò i tí nò 'do gbí muu 'viì tí nò kpò ze tacó yè?»

²⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «À kù mòkò ña ñìnò 'do gbí muu 'duù cuki ká ta bà 'deke tí ji Mbírì.»

Bà só bà 'dè có mì Jézù gítí ku mì wó

³⁰ Bìndi ndâ Jézù gii ñè nó ta ndâ mbe tala có mì wó kù ya gí Gáliléyà. À gbí muu wó ta o tí nò a có máa, ndâ 'duù 'ví ñò bà tí ndâ yì lá. ³¹ Tacó ta o tí nò yí kù ñìbà i ji ndâ mbe tala có mì wó éno máa, «Áá kèjì gí bà kpì ngbàngà tí 'Viì-mì-'Dakò á ji ndâ 'dakò. Ndâ 'dakò tí nò bà zi yí gí, káa yí bà 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó bìndi sili ta'ô gí.» ³² Káa ndâ mbe tala có mì wó ta o tí nò 'di gbí có tí nò náa yí 'dè nò ni lá. Káa gúku bà 'vee yí gítí gbí gii kpò ndú gí.

Gbolò 'duù mbe ndii ndâ 'bí ka wó 'dáá gí a 'di?

³³ Ta o tí nò, ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii yee gbí gbata Kàpàrànáwùmù gí, káa si ndú kuu tà'i ta kpéetí ndú, Jézù gii 'vee ndú máa, «Yo kùtàá kù tò kponje gítí yè si kpokèjì?»

³⁴ Káa ndú gii njaa nje ndú gí tàkò 'vé mì wó nò lá, tacó ta o tí nó si ndú kpokèjì nó, ndú kù tò kponje máa, gbolò 'duù mbe co tí ndâ ka wó 'dáá gí gbí òkò tí ndâ yì a 'di wè.

³⁵ Káa Jézù gii ki tí wó to, bìndi yí gii tè'é tí ndâ mbe tala có mì wó muu'bì-nje só 'dáá gí gí mì wó, bìndi yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Duù ñìnó ta go bà dù tí kpédélé 'duù á kùro ndâ ka wó tí wó gbí òkò tí yo nó 'ví dù tí ndòngbú 'duù, yí delè 'ví dù tí bòò mì ndâ ka wó 'dáá gí.» ³⁶ Bìndi

yí gii je làmbu 'viì gí tí gí kùro ndú, yí gii li'vi 'viì tí nò mí njembí wó, bìndi yí gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mí wó, máa, ³⁷ «'Duù má te duù mítí làmbu 'viì go 'viì tí nò ta rẹ ye, gbí éno máa, 'duù tí nò te duù nò a i mítí ye. Káa 'duù má te duù mítí ye, gbí éno máa, 'duù tí nò te duù nò a i mítí mbe tuu ye.»

Bà bàkà ndâ i ta rẹ mì Jézù

³⁸ Káa Jòvànì gii 'dè có ji Jézù, máa, «Mbe nìbà i ji ze, ze nò 'bí 'dakò náa yí me ta ndoo lá, kù mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù ta rẹ mì lo. Káa ze gii rọ yí 'do tí ọ nèté tí nò gí, tacó yí me ta ndoo lá.»

³⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «Yo rọ yí lá. Tacó mbe bàkà serẹ ta rẹ ye bà 'de njembí bà co gálà gí bà 'dè vò có gítí ye a bìndi ye wálá, ⁴⁰ tacó 'duù nìno mbe sogo ndoo lá nó a 'duù mì ndoo.»

Nambee náa à bàkà ji ndâ mbe tala có mì Jézù

⁴¹ Bìndi Jézù gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó, máa, «Ye kù 'dè có ji yo ta yúco máa, 'duù kpétí má cu káa vòo ngo mì lú gbí 'visì ji yo tacó yo a ndâ 'duù mì ye, Mbírì bà ko mboo tàkò ngo mì wó nò ji yí kpékù.

Gítí bà volo muu ndâ 'bí 'duù

⁴² «Káa 'bí 'duù gbaànjé má dù tí mbe eendi ndâ ví 'viì mbe ùnje gítí ye ta njembí ndú, à nìkì go éno máa, à ẹrẹ gbolò díí mítí miṛi wó, wàa à 'ví 'va yí tí gí tà ngo.

⁴³⁻⁴⁴ «Káa à máa 'bì lo ká si wò 'ví bàkà vò i, da 'bì lo tí nò gí 'dè. À nìkì go éno máa, wò ya gí mì Mbírì ta gbèè 'bì lo có tí bà ya ta ndâ 'bì

lo sósò'ò gí gbí 'bá sé'i, á gí gbí wu ñìnó náa yí jé gí bà mee wálá. ⁴⁵⁻⁴⁶ Káa à má kò lo ka si wò 'ví bàkà vò i, da kò lo tí nò gí 'dè. À ñìkì go éno máa, wò ya gí mì Mbířì ta gbèe kò lo co tí bà ya ta ndâ kò lo sósò'ò gí gbí 'bá wu. ⁴⁷ Káa à má a ɾo lo ká si wò 'ví bàkà vò i, aaka ɾo lo tí nò 'do gbí kù kélé gî. À ñìkì go éno máa, wò ya gí mì Mbířì ta gbèe ɾo lo co tí bà 'va wò ta ndâ ɾo lo sósò'ò á gí gbí 'bá sé'i, ⁴⁸ náa gó wu kà jé 'dèè lá, delè wu tí nò jé mee lá. ⁴⁹ Wu tí nò bà bàkà ndâ 'duù 'dáá gî tí kó zi. ⁵⁰ Zi a tó i. Káa gó zi má 'dèè gî, wò bà bàkà tí a yè tacó wàa yí 'ví me ta gó káká'i?

«Yo kpolo tí yo 'do tí ndâ vò i, yo 'ví dù ta 'dè njembí gbí òkò tí yo.»

10

Có gítí bà njè niì

¹ Ta o tí nò, Jézù gii njè nó 'do Kàpàrànáwùmù ya gí gbí 'bí to Jùdáyà á tì to Jòròdàniyà. Ndâ 'duù me mbè gii kaa ya gí mì wó káká'i. Bìndi yí gii 'bìtá bà ñìbà i jì ndú go ñìnó náa yí ta o 'dáá gî kù bàkà nò. ² Káa ndâ 'bí mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà mbe gí tacó bà tala yí gii 'vee yí, máa, «À me yúco tacó tí 'duù bà njè niì mì wó lá?»

³ Káa Jézù gii 'visì có jì ndú, máa, «Mòze 'dè có jì yo máa yè?»

⁴ Bìndi ndú gii 'visì có jì yí, máa, «Mòze 'dè có jì ze máa, 'duù 'ví cu wáràgà bà njè tí jì niì mì wó, bìndi yí 'ví njè yí gî.»

⁵ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «Mòze 'dè có tí nò ji yo tacó yo a ndâ mbe ngbútù, mbe 'di có mì Mbírì lá. ⁶ Káa 'do tí o bà 'bità bà suu to tí nó mì Mbírì, yí bàkà ndâ dì ta na. ⁷ Nìnò a nderè có tí nò náa 'dakò 'ví si tí ta ndâ bu wó ta nawu wó mí to, wàa ndú 'ví dù ta nawù wó nó ká nò. ⁸ Tacó Mbírì nò ndú go gbèè 'duù, me ndâ 'duù sósò'ô káká'i lá. ⁹ À má ènò, 'duù 'ví nje nìi mì wó lá, tacó a Mbírì ka toko ndâ 'dakò ta nìi gbí bà kò tí.»

¹⁰ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii ya gí 'bá gí, ndú gii 'vee yí gítí gbí có tí nò káká'i. ¹¹ Bìndi Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «'Dakò mbe nje nìi mì wó, bìndi yí gii kò 'bí nìi, bàkà a gìlìnì gítí kpédélé nìi mì wó. ¹² Delè nìi mbe nje 'dakò mì wó, bìndi yí gii kò 'bí 'dakò, bàkà a gìlìnì gítí kpédélé 'dakò mì wó.»

Ndâ Jézù ta ndâ víi 'vii

¹³ Bìndi ndâ 'duù gii gii ta ndâ víi 'vii mì ndú ji Jézù, tacó wàa yí 'ví cù 'dè ngo cù wó mítí ndú. Káa ndâ mbe tala có mì Jézù gii do mítí ndú. ¹⁴ Jézù mâ gii nò ndâ mbe tala có mì wó kù do mítí ndâ 'duù tí nò, tàkòcò wó gii kpolo gítí ndú ngé ndii gí, bìndi yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo si ndâ víi 'vii tí nò 'ví gii gí mì ye, yo tii ndú lá, tacó ndâ 'duù tí nó náa Mbírì kù zogo ndú nó a ndâ 'duù go ña ndú nò. ¹⁵ Ye kù 'dè ji yo a cee kpóló-kpolo có, máa, 'duù má ùnje gítí bà dù tí bòò kùro Mbírì go i mì ndâ víi 'vii go ndâ ñinó lá, 'duù tí nò gí bà 'dò kò wó mí 'bá mì Mbírì gbaànjé wálá.» ¹⁶ Yí bà-i-nò gii 'bità bà li'vi ndâ 'vii tí nò, kù cù 'dè ngo cù wó mítí ndú.

'Bí 'dakò ta ndâ i mì wó me gbolò

17 Si Jézù kù gii nje nó 'do bà-i-nò, 'bí 'dakò gii ì ngèlè ya gí bà kucuku muungbó wó mí to kùro wó. Bìndi yí gii 'vee yí máa, «Tó mbe nìbà i, ye 'ví bà bàkà a ña yè tacó wàa ye 'ví 'de ta 'válá ñinó mbe cee lá nó?»

18 Káa Jézù gii 'visì có ji yí máa, «Wò nì tó 'duù mítí ye tacó yè? Tó 'duù muu to tí nó á bìndi Mbírì wálá. 19 Wò ñò ndâ có tí nó náa Mbírì je ji Mòze nó ni gí,

<Zi 'duù lá.

Bàkà bangbaya lá.

Zingbà i lá.

'Dè 'vére lá.

Te duù mítí ndâ bu lo ta nawu lo.> »

20 Káa bìndi bà 'di ndâ có tí nó, 'dakò tí nó gii 'visì có ji Jézù, máa, «Mbe tí ye, ye kpolo tí ndâ có tí nó 'dáá gí 'do gbí 'viì.»

21 Káa Jézù gii zeke 'dakò tí nó ngbóó ta líkí'o; bìndi yí gii 'visì có ji yí máa, «'Bí i gbaànjé gboo 'do mì lo gí. Ya gí bà sì ndâ i mì lo 'dáá gí gí 'dè, bìndi wò 'ví nje mboo tàkò ndú ji ndâ mbe yè, bìndi Mbírì bà ko mboo ndâ i mì lo nó ji wò 'do gbírì, wàa wò 'ví gí gí bà ɾu ndi ye.» 22 Káa ta bà 'di có tí nó, gbíro 'dakò tí nó ngé gii zuu gí. Bìndi yí gii có gí sè 'do bà-i-nò ta líkí'o tí wó wálá, tacó ndâ i mì wó ògbù ngé ndii gí, káa bà bè gbí ndú nìkì tí wó lá.

23 Bìndi Jézù gii zeke'o jèlè yí, bìndi yí gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó máa, «Bà ya ndâ mbe kpo-kpò i gí 'bá mì Mbírì ká kpolo gí le!» 24 Ta bà 'di có tí nó, muu ndâ mbe tala có mì wó gii ẹre tí gí. Káa yí gii aanga muu wó ká mítí gbèe ña

có tí nò, máa, «Áá ndâ 'viì mí ye, bà ya gí 'bá mí Mbírì ká kpolo gî le! ²⁵ À peteke a bà ndii kècè co gbí gùù ngbàndú co tí bà ya 'duù ònò ta ndâ kpo-kpò i ká mí wó nó gí 'bá mí Mbírì.»

²⁶ Nje ndâ mbe tala có mí Jézù 'dáá gî gùù 'dèè gítí ònò có tí nò gî. Bìndi ndú gùù 'bità bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú, máa, «À má ènò, a 'di ká bà 'de 'válá?»

²⁷ Káa Jézù gùù zeke'o tí ndú, bìndi yí gùù 'dè có jì ndú máa, «À jì ndâ 'duù a pàrà ngùù kpò diigba, káa i mbe kpò Mbírì wálá.»

Bà ko mboo ndâ i ònò náa a jee ndú mí to ta rè mí Mbírì

²⁸ Bìndi Piyétòrò gùù 'bità bà 'dè có jì Jézù, máa, «Káa ze? Nò káa ze jee ndâ i 'dáá gî mí to bìndi ze gùù gî kù ñu ndi lo gî.»

²⁹ Káa Jézù gùù 'visi có jì yí máa, «Ye kù 'dè có jì yo ta yúco máa, 'bí 'duù gbaànjé mbe jee 'bá mí wó, ta ndâ ná'vindí wó, ta ndâ námi wó, ta ndâ bu wó ta nawu wó, ta ndâ 'viì mí wó, ta ndâ to mí to tacó tí ye, delè tacó tí Banga-Ngú-Có mí Mbírì, ³⁰ náa Mbírì bà je ndâ 'bá, ta ndâ ná'vindí, ta ndâ námi, ta nawu, ta ndâ 'viì, ta ndâ to á jì 'duù tí nò ta bà me mbè gí bìndi ndâ ònò náa yí jee mí to nó wálá nò wálá, à delè bà mèkè'i tí wó kpónó gî, káa yí bà 'de 'válá ònò mbe cee lá nó bìndi ku mí wó gî.

³¹ «Káa ndâ 'duù me mbè 'do gbí òkò tí ndâ 'duù ònò kpónó tí ndâ kùro ndâ ka ndú nó kèjì gí bà dù tí ndâ ndòngbú 'duù. Bìndi ndâ ndòngbú 'duù bà dù tí ndâ 'duù kùro.»

Bà ta'ô bà 'dè có mì Jézù gítí o bà gii kònò sé'i mì wó

³² Ta o tí nò, ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó á kpokèjì kù ya gí Jèrùzàlémè, káa Jézù ñìndi wó ta o tí nò kù nò a i ngéé kùro ndú. Bìndi nje ndâ mbe tala có mì wó gii dù kaà 'dèè gî. Gúku delè gii zèè ndâ 'duù ñìno mbe kù ru ndi ndú nó 'dáá gî gî.

Káa Jézù gii kaa ndâ mbe tala có mì wó muu'bi-nje só á gí nje seè ta kpéétí ndú, bìndi yí gii 'bità bà 'dè có ji ndú gítí i tí nó náa àá kèjì gí bà bàkà ta yí nó, ³³ éno máa, «Ndoo kpónó kù ya gí Jèrùzàlémè. Káa kùro bà kpì ngbàngà tí 'Viì-mi-'Dakò ji ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri, ta ndâ kpo-kpò mbe ñìbà i mì ndâ Jùdéya dooko gî. Ndú bà gii waa có ku mítí wó. Bìndi ndú bà gii je yí ji ndâ 'bí tende ña ndâ 'duù. ³⁴ Ndâ tende ña 'duù tí nò bà gii ño ndi wó, ndú bà gii cù cù mítí wó, ndú bà gii gbì yí, ndú bà gii zì yí gî. Káa ta sili ta'ô bìndi ku mì wó, yí bà gii 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó gî.»

Ndâ 'viì mì Zèbìdéyò yù gba 'do mì Jézù

³⁵ Ta o tí nò, ndâ Jákòmò ta ná'vindí wó Jòvànì, tí ndâ 'viì mì Zèbìdéyò, gii gí gí mì Jézù. Bìndi ndú gii 'dè có ji yí, máa, «Mbe ñìbà i ji ze, go kuu tí ze éno máa, wò bàkà nambeè ji ze.»

³⁶ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «À gbí njembí yo éno máa, ye 'ví bàkà a ña yè ji yo?»

³⁷ Bìndi ndú gii 'visì có ji yí, máa, «Si 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ze 'ví ki tí wó gbí kù'bi mì lo, wàa 'bí 'duù 'ví ki tí gbí gálì mì lo á gbí ngbàngà mì lo.»

³⁸ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «Yo òò i tí nó náa yo kú yù nó ni lá. Yo bà ni bà njù 'visí tí nó náa ye kèjì gí bà njù nó gí? Yo bà ni bà ɾi ña bà ɾiɾí ngo tí nó náa ye kèjì gí bà ɾi nó gí?»

³⁹ Káa ndú gii 'visì có ji yí máa, «Ze bà ni bà bàkà ndâ i tí nó 'dáá gí gí.»

Bìndi Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «'Visí tí nó náa ye kèjì gí bà njù nó, yo bà njù gí. Ngo tí nó náa ye kèjì gí bà ɾiɾí nó, yo bà ɾi gí. ⁴⁰ Káa ndâ bàndò bà ki tí gbí kù'bì mì ye, ta bàndò bà ki tí gbí gálì mì ye, me ndâ i mì ye tacó bà je ji yo lá. Ndâ bàndò tí nó a ndâ i mì ndâ mbe náa à 'viindi ndú tacó tí ndú sàà gí.»

À dù tí gbolò 'duù kùro ndâ 'duù a i ta bà bàkà nèté ndú

⁴¹ Sè ndâ 'bí mbe tala có mì Jézù mâ gii 'di ndi ña có tí nó náa ndâ Jákòmò ta ná 'vindí wó Jòvànì 'dè nó, tàkòcò ndú gii kpolo gítí ndú ngé ndii gí.

⁴² Káa Jézù gii kili ndú 'dáá gí, bìndi yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo òò ni gí, máa, ndâ 'duù tí nó náa à kú 'dè có máa ndú a kùro ndâ ña ndâ 'duù tí nó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nó, kú zogo ndú ta wotí. Delè ndâ kpo-kpò 'duù mì ndú sè bà wo wòò ji ndú lá. ⁴³ Káa a bà du gbí òkò tí yo me go éno lá. 'Duù ñinó ta go bà dù tí gbolò 'duù gbí òkò tí yo tí wó nó, bà dù tí mbe bàkà nèté ndâ ka wó. ⁴⁴ Káa 'duù ñinó tí kùro yo nó bà dù tí bòò mì ndâ ka wó 'dáá gí. ⁴⁵ Tacó à kpétí káa 'Vii-mì-'Dakò, yí gí me tacó wàa ndâ 'duù 'ví bàkà nèté wó lá. Yí gí a i tacó bà bàkà nèté ndâ 'duù, delè tacó bà sè muu ndâ 'duù ta miɾi wó.»

'Bí 'dakò tí mbe sú ro á gbí gbata Jérìkò

⁴⁶ Ta o tí nò, ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gii gí gbí gbata Jèrikò. Káa ta o bà njè nó mì ndú 'do kà, ndâ 'duù me mbè gii kaa kù ko ndú. Káa ta o tí nò, 'bí 'dakò tí mbe sú ọ á mbe kù yù i, ta ẹ wó a Bàràtíméyò, tí 'viì mì Timéyò, kù ki tí wó to á seè kpokèjì. ⁴⁷ Bàràtíméyò mà gii 'di có éno máa, à nò a Jézù mbe 'do Názàrètì ká kù ndii ta nó nò, yí gii 'bità bà tò kù ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «Jézù, 'viì mì Dàvídè, ọ yê ọ ye!» ⁴⁸ Bìndi ndâ 'duù me mbè gii 'bità bà do ta yí éno máa, yí si bà tò kù mí to. Káa ta bà 'di có tí nò, à dú nò a o bà gii zì bà tò kù mì Bàràtíméyò, máa, «Jézù, 'viì mì Dàvídè, ọ yê ọ ye!»

⁴⁹ Káa Jézù gii ọ tìyò, bìndi yí gii 'dè có ji ndâ 'duù máa, «Yo tè'é tí wó.»

Bìndi ndú gii 'dè có ji Bàràtíméyò, máa, «Zèè njembí lo, a gí yaà, yí kù tè'é tí lo.»

⁵⁰ Ta bà 'di có tí nò, Bàràtíméyò gii 'va bongo mì wó náa yí kù gala nó mí to, bìndi yí gii a gí yaà ya gí mì Jézù. ⁵¹ Bìndi Jézù gii 'vee yí máa, «Có mì lo gbí njembí lo máa ye 'ví bàkà a ọa yè á ji wò?»

Káa yí gii 'visì có ji Jézù, máa, «Mbe nìbà i, si ndâ ọ ye 'ví njaanga tí.»

⁵² Káa Jézù gii 'dè có ji yí, máa, «Njè nó, tacó bà ùnje mì lo ta njembí lo 'vala wò gí.» Ngé 'do bà-i-nò ndâ ọ Bàràtíméyò gii njaanga tí gí, bìndi yí gii ọ ndi Jézù tí kpokèjì.

11

Bà ọ Bìndi-Mbíri gí gbí gbata Jèrùzàlémè

¹ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii dooko gí gbí gbata Jèrùzàlémè gî, si ndú kù ò muu ndâ gbata Bètífájì ta Bètáníyà, á dè ta 'bí gú náa à kù nì mítí a Gú Mbâ, Jézù gii tuu ndâ 'bí mbe tala có mì wó sósò'ò, ² máa, «Yo ya gítí ndâ 'bá tí zô náa yo kù ò ndú zô. Yo bà yee kà ká jé mítí ngbú 'viì-kècè náa 'duù jé o mì pí tí wó lá, náa à ẹẹ yí gî. Yo 'ví njaanga yí gí jí yí ye. ³ Káa 'bí 'duù má 'vee yo, máa, yo kù bàkà nò a yè wè, yo 'ví 'visì có jí yí éno máa, <A mbe tí ze ká 'dè có jí ze máa ze ya ta yí jí yì. Nèté mì yì kuu ta yí, à má cee gî, yì bà tuu ndi wó gí tí gî.> »

⁴ Ndâ mbe tala có mì Jézù náa yí tuu ndú nò gii ya gí bà 'de ngbù 'viì-kècè náa à ẹẹ yí mí njekèjì sè tí kpokèjì. Káa si ndú kù gii njaanga yí, ⁵ ndâ 'bí 'duù mbe kù rò tíyò kà gii 'vee ndú máa, «Yo kù njaanga ngbú 'viì kècè tí nò tacó yè?» ⁶ Káa ndú gii 'visì có jí ndâ 'duù tí nò ká go có tí nó náa Jézù 'dè jí ndú nó. Bìndi ndâ 'duù tí nò gii si ndú 'ví njè nó ta ngbú 'viì-kècè tí nò gî.

⁷ Ndú mâ gii yee ta yí jí Jézù, ndú gii kí ndâ bòngò mì ndú mí pí tí wó tacó wàa Jézù 'ví o mí pí. ⁸ Ndâ 'duù me mbè gii gò ndâ bòngò mì ndú mí to tí kpokèjì. Ndâ 'bí 'duù òndi ndú gii kí 'viki ndâ kpâ, ndú gii gò mítí kpokèjì tacó bà tè duù mítí bà rì Jézù gí gbí gbata. ⁹ Bìndi ndâ 'duù ònó mbe tè kùro Jézù nó, ta ndâ 'duù ònó mbe kù ko tàkò wó nó, gii 'bità bà tò kù ta líkí'o éno máa,

«'Vala ze 'do gbí ndâ vò o! (Òsàná!)

À ùlù yí tí mbe gí ta rẹ̀ mì Mbe tí ndoo!

10 O tí nó náa 'bí 'viì bìndi bu ndoo Dàvídè bà gí gí bà zogo 'bá tí nó nó bà dù a banga o!

Àá Mbíri, gí 'do gbíri gí bà 'vala ze á 'do gbí ndá vo-vò o.»

11 Jézù mâ gii rì gí gbí gbata Jèrùzàlémè gî, yí gii ndii ngé ya gí gbí ndùgù 'bá-Mbíri mì ndá Jùdéyà. Káa yí mâ gii zeke'o jèlè to tí ndá i 'dáá gî, ndú gii ya ta ndá mbe tala có mì wó muu'bi-nje só gí gbí gbata Bètáníyà si o ndii gî.

Mû-mbiigá mbe rì lá

12 Ta 'bí yé, si ndá Jézù ta ndá mbe tala có mì wó kù delè ndi ndú 'do Bètáníyà ya gí Jèrùzàlémè, go gii bàkà yí tí kpokèjì. 13 Yí mâ gii nò 'bí mû-mbiigá 'do me 'dú ta kpá tí piriirìi éno, yí gii ne ya gí tà mû tí nò, máa ndá-'bí-lá yí bà 'de ndo mbiigá. Káa yí mâ gii di kà, yí gii 'de gbèe i lá. 14 Bìndi yí gii je nje mítí mû-mbiigá tí nò éno máa, «'Bí 'duù káká'i 'ví zò ndo lo lá.» Ndá mbe tala có mì wó gii 'di có tí nò náa yí 'dè nò gî.

Jézù ni ndá mbe mà 'vèlè gí sè 'do gbí ndùgù 'bá-Mbíri mì ndá Jùdéyà

15 Ndá Jézù ta ndá mbe tala có mì wó mâ gii yee Jèrùzàlémè gî, yí gii ndii ya gí gbí ndùgù 'bá-Mbíri mì ndá Jùdéyà. Bìndi yí gii 'bità bà ni ndá mbe kù mà ndá i, ta ndá mbe kù sè ndá i 'do kà gí sè. Yí delè gii 'buku ndá ká'i mì ndá mbe kù 'visi gùrúsù, ta ndá mbata mì ndá mbe kù mà ndá kùlè, 'dáá gî mí to. 16 Yí gii rò ndá 'duù tí nó mbe kù turu ndá i waaka ta gbí ndùgù kà nò 'dáá gí gí. 17 Bìndi yí gii 'bità bà nìbà i jì ndá 'duù, máa, «À wálá cu mí gbí wáràgà mì Mbíri

énó máa, Mbírì máa, <'Bá mì ye a bàndò bà 'deke tí ndâ 'duù 'dáá gî ji ye tí Mbírì? Káa yo gù 'visì tí bàndò bà kili ndâ kpo-kpò mbe ngbà!>

¹⁸ Có tí nò mâ gù 'va tí gbí tù ndâ Kùro ndâ bu-Mbírì ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdèyà, ndú gù 'bità bà pà kpokèjì tacó bà zi Jézù. Káa gúku bà gàà 'bì ndú tí wó gù kpò ndú gî. Tacó ndâ 'duù me mbè tè a i gí tàkò bà nìbà i mì wó.

¹⁹ Ta 'dê'o mì gbèè ɾi tí nò, Jézù gù njè nó 'do Jèrùzàlémè gî.

Mû-mbiìgá tí nó náa Jézù je nje mítí nó cì gî

²⁰ Ta dú'o mì 'bí yé, si ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó kù gù ndii ta nó, ndú gù ò mû-mbiìgá tí nó náa Jézù je nje mítí nó cì gî. ²¹ Bìndi mbí Piyétòrò ngé gù 'va tí có tí nó náa Jézù 'dè nó gî. Yí gù 'dè có ji Jézù máa, «Mbe nìbà i! Zeke'o zó gi! Mû-mbiìgá tí nó náa wò je nje mítí nó cì gî.»

²² Káa Jézù gù 'visì có ji ndú, máa, «Yo tee njembí yo mítí Mbírì. ²³ Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó éno máa, 'duù má 'dè có ji 'bí gbolò gú máa, gú tí nó a 'do bàndò mì wó ya gí bà 'va tí wó tà ngo, 'duù tí nó má me kpìkì-kpìkì lá, yí má ùnje gî máa, có tí nó náa yì 'dè nó bà bàkà tí gî, àá bà bàkà ji yí gî. ²⁴ À má éno, wò má yù i 'do mì Mbírì ta bà 'deke tí lo ji yí, ùnje máa Mbírì bà je i tí nó ji wò gî, bìndi wò bà 'de i tí nó gî. ²⁵ Káa ta o tí nó náa wò má kù ɾò tíyò kù 'deke tí lo ji Mbírì, 'bí vò i má kuu gbí njembí lo gítí 'bí 'duù, wò 'ví je à-cee-gî ji 'duù tí nó, tacó Bu lo tí Mbírì á gbìrì 'ví je ta à-cee-gî gítí ndâ vò i mì lo. ²⁶ Káa wò má si có gítí ndâ vò i mì ndâ 'bí ka lo mí to

lá, Bu lo á gbíri delè bà si có gítí ndâ vò i mì lo mí to wálá.»

Bà 'vee 'vé gítí rẹ̀ mbe je wotí ji Jézù

²⁷ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gii gí ndi ndú káká'i gí Jèrùzàlémè. Káa si yí kú gii nò nó ta gbí ndùgù 'bá-Mbíri, ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri, ta ndâ kpo-kpò mbe nibà i mì ndâ Jùdèyà, ta ndâ kpo-'duù-'bá mì ndú gii gí mì wó, ²⁸ bìndi ndú gii 'vee yí, máa, «Wò kú bàkà ndâ kpo-kpò seṛẹ̀ tí nò ta wotí mì ọ̀a yè? A 'di ká je wotí bà bàkà ndú á ji wò?»

²⁹ Káa Jézù gii 'visi có ji ndú, máa, «Ye kpónó bà 'vee yo ta 'vé gbaànjé cuki. Yo má 'visi có á ji ye gí tàkò 'vé mì ye nò gí, ye 'ví gii nì rẹ̀ 'duù tí nò náa ye kú bàkà ndâ i tí nò ta wotí mì wó nò ji yo. ³⁰ 'Vé mì ye ji yo éno máa: a 'di táánò ká je wotí bà caka tí ndâ 'duù ji Jòvànì? A Mbíri wèè, a ndâ 'duù ká je wotí tí nò ji yí? Yo nì rẹ̀ 'duù tí nò ji ye má kózò gi.»

³¹ Káa ndú gii 'bità bà 'viiki gbí có tí nò gbí òkò tí ndú, máa, «Ndoò má 'dè có éno máa, Jòvànì 'de wotí tí nò 'do mì Mbíri, yí bá gii 'vee ndoo éno máa, káa tacó yè káa ndoo ùnje gítí ndâ i tí nó náa yì kú bàkà nó lá?» ³² Káa delè gúku bà gii 'visi có ji yí éno máa, Jòvànì 'de wotí tí nò 'do mì ndâ 'duù gii kpò ndú gí, tacó ndâ 'duù 'dáá gí ùnje gí máa, Jòvànì táánò a mbe 'dòkò có mì Mbíri. ³³ Tacó éno ndú gii 'visi có ji Jézù, máa, «Ze nò bà lá.»

Bìndi Jézù gii 'visi có ji ndú, máa, «À má éno, ye delè bà nì rẹ̀ mbe je wotí bà bàkà ndâ i tí nò ji ye nò ji yo wálá.»

12

Jézù lòkò'bò có gítí ndâ 'bí mbe bàkà nèté

¹ Ta o tí nò, Jézù gii 'bità bà 'de có ji ndâ 'duù gbí lòkò'bò éno máa, «Ta 'bí o gbaànjé, 'bí 'dakò gii ɾo nji mû-nèbitì mì wó, yí gii bàkà ndùgù gí tàkò , yí gii duu guù bà pee nèbitì mí gbí , yí gii duu celéngé mí gbí . Bindi yí gii kaa ndâ 'bí 'duù mí gbí , máa, ndú bàkà nèté gítí nèbitì mì yì, wàa ndâ yí 'ví njèè gbí i 'do gbí nji go ñinó náa à tí nó ta ndú. Ndú mâ gii 'vii có ta ndú cee gí, yí gii njè nó ya gí gbí tende muu to.

² «O bà kili ndâ i 'do gbí nji mâ gii gí gí, mbe nji tí nò gii tuu 'bí bòò mì wó gbaànjé ji ndâ 'duù tí nó mbe kù bàkà nèté gbí nji mì wó nó tacó ndâ bà i ñindi wó. ³ Káa ndâ mbe nèté tí nò gii zèè bòò tí nò, ndú gii gbì yí, bindi ndú gii mòkò yí 'do gbí nji gí sè ta kùnga 'bì wó. ⁴ Mbe nji tí nò gii tuu 'bí bòò mì wó káká'i. Káa ndâ mbe nèté tí nò gii gbì muu wó di gí. Ndú delè gii bàkà ndâ i-nô mítí wó me gbolò. ⁵ Mbe nji tí nò mâ gii tuu bà ta'ò bòò mì wó, ndâ mbe nèté tí nò gii zi yí gí. Sè ndâ 'bí tú mì mbe nji tí nò náa yí gii tuu ndú bindi ñinò, ndâ mbe nèté tí nò gii gbì ndâ 'bí gbí-gbì, ndú gii ziki ndâ 'bí zíkí-zíkí. ⁶ Sè 'duù mì wó gii dù ká gbaànjé, náa yí gii tuu ji ndú tí ndòngbú 'duù, a gbèè 'vii mì wó náa yí zè yí ñikì ta njembí wó gbaànjé, ta bà koɾo có éno máa, ndú bà te duu mítí 'vii mì yì nò gí.

⁷ «Káa ndâ 'duù tí nò mâ gii ñò 'vii mì 'dakò tí nò kèjì, ndú gii toko có gbí òkò tí ndú, máa, <Ñizó a mbe mbelè tí nó ká kèjì zò. Ndoos zi yí gí, tacó wàa mbelè tí nó 'ví dù tí ñindi ndoo.>

⁸ Ndú bà-i-nò giì kili mítí 'viì tí nò, ndú giì zi yí gí. Bìndi ndú giì ja ku wó gí sè 'do gbí njí.

⁹ «Mbe njí tí nò kpónó bà bàkà a ña yè? Yí bà ziki ndâ mbe nèté tí nò gí, bìndi yí giì kaa ndâ 'bí ngú mbe nèté mí gbí njí tí nò. ¹⁰ Yo 'deke có tí nò gbí wáràgà mì Mbírì nó lá? Có tí nó máa, <Díí tí nó náa ndâ mbe bì 'bá bè gí nó ká gí tí kpédélé díí bà sè tà 'bá;

¹¹ ñinó a i ñinó náa a Mbe tí ndoo ká bàkà ,
káa nje ndoo 'dèè gítí bà zeke gí.>
Yo jé 'deke có tí nò lá?»

¹² Ndâ Kùro ndâ bu-Mbírì, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i, ta ndâ kpo-'duù-'bá mì ndâ Jùdèyà mà giì 'di lòkò'bò tí nó, ndú giì ò ni gí máa, Jézù kù lòkò'bò có tí nò a i gítí ndâ yì. Káa gúku bà zèè yí giì kpò ndú gí, tacó ndâ 'duù ta o tí nò me mbè. Tacó éno, ndú giì nje nó si yí mí to.

Bà gò i mì ndâ Jùdèyà jì Ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò

¹³ Ndâ Kùro ndâ bu-Mbírì, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i, ta ndâ kpo-'duù-'bá mì ndâ Jùdèyà giì tuu ndâ 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ mbe kù kpolo tí tàkì mì ndú ta ndâ 'bí mbe kù tè gí tàkò có mì Èródè tacó bà zèè ngo nje Jézù. ¹⁴ Ndâ 'duù tí nò giì 'vee Jézù, máa, «Mbe nìbà i, ze ò ni gí máa, wò a mbe 'dè yúco, wò cì gúku tí 'bí 'duù gbaànjé lá, wò delè 'vee bà éno máa, ñinó a gbolò 'duù, káa ñinó a lúkúfà 'duù nò, jé lá. Wò kù nìbà có mì Mbírì jì ndâ 'duù 'dáá gí ká ta njembí lo gbaànjé. Wò koṛo có máa, a yúco tacó tí ndoo tí ndâ Jùdèyà bà gò i jì ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò? Ze gò i jì yí, wèè, ze gò lá?»

15 Káa Jézù gii nò ni gî máa, ndâ 'duù tí nò gí gí tí yí ta ngìò. Tacó éndò, yí gii 'visì có ji ndú máa, «Yo kú 'dè ngo muu có ji ye tacó yè? Yo tala bà tù ña gùrúsù tí nò á mì yo nò ji ye, wàa ye 'ví nò gi.»

16 Ndú mâ gii tù 'bí ña gùrúsù mì ndú nò gbaànjé, náa ndú kú ni mítí a dìnári, ji Jézù gí, Jézù gii 'vee ndú, máa, «À ka mí gbí gùrúsù mì yo nó a cè kózò tí 'di nó?»

Káa ndú gii 'visì có ji yí máa, «À ka a cè kózò tí ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò.»

Yí gii 'vee ndú káká'i máa, «Káa à cu mí gbí nó a ẹ̀rè 'di?»

Káa ndú gii 'visì có ji yí, máa, «À cu a ẹ̀rè ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò.»

17 Bìndi Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «Yo dele ndi ndâ i mì ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò ji ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò, wàa yo 'ví dele ta ndâ i mì Mbíri á ji Mbíri.» Bìndi nje ndú 'dáá gí gii 'dèè gítí có mì Jézù nò gí.

Bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú

18 Bìndi ndâ 'bí ña ndâ Jùdéyà mbe ùnje gítí bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú lá, ta ẹ̀rè ña ndú a ndâ Sàdùkáyò, gii 'vee Jézù máa, ¹⁹ «Mbe nìbà i, Mòze cu ji ze mí gbí wáràgà mì wó máa, 'duù má kò nìi, káa ku gii je yí si ndú jò ta nìi tí nò lá, ná'vindí 'duù tí nò 'ví zèè 'bì nawù ku bìndi wó, tacó bà jò ẹ̀rè ná'vindí wó. ²⁰ Káa ta 'bí o gbaànjé, 'bí 'vii-'dakò náa nawu ndú jò ndú ta bà muu ndú vô-nje só gii kò nìi, bìndi ku gii je yí si ndú jò ta nìi tí nò kálásê. ²¹ 'Bí ná'vindí ku tí nò gii zèè 'bì nawù ku á bìndi wó. Ndú delè gii jò ta

nii tí nó lá, bindi yí gii cee gî. Bà ta'ô 'duù gii zèè 'bì nii tí nò, káa ndú delè gii jò ta yí lá. ²² 'Duù ñinò má zèè 'bì nii tí nò á bindi ku ná'vindí wó, yí cì ká sínò; 'duù ñinò má zèè 'bì wó, yí cì ká sínò, kpòò yee tí o tí nó náa ndâ 'viì-'dakò tí mò vô-nje só gbí yì mì nawu ndú 'dáá gî gii tè ñì á cìkii gbèè nii tí nó gbaànjé-gbaànjé 'dáá gî, ku delè gii ñuka ndú gbaànjé-gbaànjé 'dáá gî, káa gbèè 'duù á 'do gbí òkò tí ndú mbe jò ta yí wálá. Bindi nii gii cì tí ndòngbú 'duù gí tàkò ndú. ²³ À má ta o bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú wúnò, ndú má gii 'vala ndi ndú gî, nii tí nò bà gii du tí nii mì 'di á 'do gbí òkò tí ndú? Tacó ndú 'dáá gî kò yí gî.»

²⁴ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «À nò me nderè bà gii'ò mì yo ká nò lá? Náa yo 'di tí ta gbí ndâ có tí nó náa à cu mì Mbíri nó lá nò? Yo delè gii ñò tí ta wotí mì Mbíri ní lá nò! ²⁵ Tacó bindi bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú, ndâ 'dakò ta ndâ nii káká'i bà kò tí ndú wálá, tacó ndú bà gii du go ndâ basilì mbe kú nò tú mì Mbíri.

²⁶ «Káa à má gítí có bà 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú, yo 'deke có gítí bè'i tí nó mbe kú doo nó gbí wáràgà mì Mòze lá? Mbíri ta o tí nò gii 'dè có ji Mòze máa, <Ye a Mbíri mì Àbìráámò, ye a Mbíri mì Ìzákò, ye a Mbíri mì Jákóbè.>

²⁷ Káa ndâ Àbìráámò, ta Ìzákò, ta Jákóbè cì sàà si à dooko gítí bà jò Mòze kálásê. Káa Mbíri gii 'dè có tí nò ji Mòze tacó bá túbà éno máa, ndú kú 'vala kálásê. À má éno, Mbíri me Mbíri mì ndâ ku lá. Yí a Mbíri mì ndâ 'valá. Káa có mì yo

máa, 'válá bìndi ku wálá nò, co ngé to gî.»

Kpóló-kpolo có gbí òkò tí ndâ có mì Mbírì 'dáá gî

²⁸ Bìndi 'bí gbolò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà mbe kù sè tù wó ta o tí nò gítí bà tò kponje mì ndâ Jézù ta ndâ ka wó, má gù 'di ndâ bà 'visì có mì Jézù ji ndú 'dáá gî ká dú, yí gù 'vee Jézù máa, «Kpóló-kpolo có gbí òkò tí ndâ có mì Mbírì 'dáá gî a có ngayi?»

²⁹ Káa Jézù gù 'visì có ji yí, máa, «Ìjìnó a có mì Mbírì mbe kpolo co tí ndâ 'bí có mì wó 'dáá gî: <Yo sè tù yo, ákoo ndâ Ìzìrìyéli. Mbe tí ndoo tí Mbírì ká gbaànjé.

³⁰ Yo zè Mbe tí yo tí Mbírì mì yo nìkì ta njembí yo gbaànjé,
ta lílì yo gbaànjé,
ta bà koṛo có mì yo gbaànjé,
ta wotí mì yo 'dáá gî.>

³¹ «'Bí kpóló-kpolo có mì Mbírì a nìno, máa, <Wò 'ví zè ndâ 'bí ka lo nìkì ká go nìno náa wò kù zè ta 'dóo tí lo nìkì maa nò.> 'Bí có mì Mbírì káká'i mbe me gbolò ndii ndâ có tí nò sósò'ò nò gî wálá.»

³² Mbe nìbà i tí nò gù 'visì có ji Jézù máa, «Wò 'dè a yúco, Mbe nìbà i. Có mì lo náa wò 'dè éno máa, Mbírì ká gbaànjé, 'bí Mbírì bìndi wó káká'i wálá, à káa yí nò, a cèe yúco. ³³ Bà zè yí nìkì ta njembí 'duù gbaànjé, (ta kóro-koṛo có mì 'duù gbaànjé,) ta wotí mì 'duù 'dáá gî, ta bà zè 'bí ka tí nìkì á go bà zè 'dóo tí 'duù nìkì, a ndâ kpóló-kpolo có mbe ndii ndâ bà doo ngúwu ndâ nò ta ndâ bà waa mbelè ji Mbírì gî.»

34 Jézù mâ giì ò éno máa, bà 'visì có mì 'dakò tí nò a bà 'visì có mì mbe 'di gbí-o, yí giì 'dè có ji yí máa, «Wò me 'dú 'do tí 'bá tí nó náa Mbíri kú zogo nó lá.»

'Do bìndi ònò, 'bí 'duù káká'i mbe giì yeeke tí wó ta bà 'vee gbí nje Jézù wálá.

Bìndi-Mbíri me káa 'viì mì Dàvidè cuki lá, yí delè a mbe tí Dàvidè

35 Ta o tí nò si Jézù kú nìbà i ji ndâ 'duù á gbí ndùgù 'bá-Mbíri, yí giì 'vee ndú máa, «Ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà kú 'dè có máa, Bìndi-Mbíri a 'viì mì Dàvidè ta kpokèjì ngàyi?»

36 À sé a Dàvidè táánò ta nje wó ká kò-kò ta wotí mì Bèri-mì-Mbíri, máa,

«Mbíri 'dè có ji Mbe tí ye máa,

«Kí tí lo gbí kù'bì mì ye di tí o tí nó náa

ye bà giì bàkà ndâ ku'di mì lo tí ndâ i-tà-tàmà mì lo,» nó.»

37 «Káa Dàvidè ta nje wó má kú nì mítí Bìndi-Mbíri a «Mbe tí ye,» Bìndi-Mbíri bà giì dù tí 'viì mì Dàvidè ta ña kpokèjì ngàyi?»

Káa ndâ 'duù me mbè giì sè tù tí có tí nò ta pétékè tàkòcò ndú, wàa yí 'ví 'dè ta gbí có tí nò ngbárángà'i ji ndâ yì.

Jézù ñonoko ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà

38 Si Jézù kú nìbà i ji ndâ 'duù, yí giì kpo-gbì-tà-tù ndú máa, «Yo kpolo tí yo 'do tí ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà mbe kú dù ta go bà yuu ndâ banga bòngò, ta go bà si ndâ 'duù 'ví te duù mítí bà 'vee ndú á go bà 'vee ndâ gba ta ndi tí ndâ bàndò 'velè. 39 Ndú má ya gítí ndâ bàndò

bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbírì tacó bà ùlù Mbírì, ta ndâ kpo-kpò bàndò bà kili ndâ 'duù gí bà zò i, à tí ndú delè káa go bà ki tí ndú pí ndâ kpédélé mbata tí nó náa à paka mí kùro ndâ 'duù nô. ⁴⁰ Ndú zò ndâ i mì ndâ nawù ku mii gî. Ndú kù bàkà tí ndú tí ndâ tó 'duù ta 'vère bà dù kù ùlù Mbírì too yé, ta ɾi, too yé, ta ɾi, káa Mbírì bà waa có mítí ndú ta wotí ká tí .»

Bà gò i mì 'bí nawù ku

⁴¹ Káa si Jézù kù ki tí wó á seè bàndò bà gò i mì ndâ 'duù jì Mbírì á gbí ndùgù 'bá-Mbírì, yí gii òò ndâ 'duù me mbè kù gò i. ⁴² Mâ gii zeke'o, 'bí nawù ku tí mbe yê gí gí bà gò ndâ nji gùrúsù sósò'ò, náa à má toko ndú, ndú bà gí tí gírìsì gbaànjé. ⁴³ Jézù mâ gii òò i tí nò náa nawù ku tí nò bàkà nò, yí gii tè'é tí ndâ mbe tala có mì wó. Bìndi yí gii 'dè có jì ndú, máa, «Ye kù 'dè có jì yo ta yúco máa, nawù ku tí nò tí mbe yê nò, gò i me gbolò ndii ndâ 'duù 'dáá gí. ⁴⁴ Tacó ndâ mbe kpo-kpò i gò káa nje mèlè ndâ i tí nó náa à kuu mì ndú nô. Káa nawù ku tí nò, tí mbe yê ta 'bí i mì wó wálá nò, gò 'dáá nò a làmbu òò náa yí kù lli mítí nô.»

13

Jézù 'dè có gítí o bà gii kí'viki 'bá-Mbírì

¹ Si Jézù kù co 'do gbí ndùgù 'bá-Mbírì gí sè, 'bí mbe tala có mì wó gbaànjé gii zeke 'bá-Mbírì, bìndi yí gii 'dè có jì yí máa, «Zeke'o zó gi, Mbe nìbà ! A òò ndâ kpo-kpò díí yè náa a bì ta ndâ 'bá tí zó ká zó!»

² Káa Jézù gii 'vìsì có ji yí máa, «Wò wálá ò ndâ kpo-kpò 'bá tí zó gî? Gbèe díí bà gii dù pí ka wó wálá. À bà gii ki'viki ndú lú'bú-lú'bú gí to.»

³ Jézù gii ya gí pí Gú Mbâ, bìndi yí gii ki tí wó tù gbíro wó mò gítí 'bá-Mbíri. Bìndi ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì, ta Àndèréyà, gii 'vee yí si ndú ta kpéetí ndú máa, ⁴ «Nì o bà bàkà tí mì i tí nò ji ze. Ze bà ò o bà bàkà tí mì ndâ i tí nò ni mítí yè?»

Jézù 'va-gbí-tù ndâ tú mì wó á gítí o bà gii ndòngbú o

⁵ Bìndi Jézù gii 'bità bà 'dè có ji ndú, máa, «Yo kpolo tí yo, tacó wàa 'bí 'duù 'ví eendi yo lá.

⁶ Tacó ndâ 'duù me mbè bà gii waaka có ta rẹ ye; 'duù ònò bà dù káa o gí yaà máa, «Ye a yí». Ndú bà gii eendi ndâ 'duù me mbè.

⁷ «Káa yo má 'di có ndâ kpo-kpò gó, ta ndâ bà fiini có gítí ndâ kpo-kpò gó, yo 'ví cì gúku lá, tacó ndâ gó tí nò 'dáá gí bà gò tí gí, káa ndòngbú o kálásê. ⁸ Tacó ta o tí nò ndâ 'duù 'do muu to kè'bì bà kaa ya gí bà tè ndâ 'bí ka ndú ta gó. Ndâ kpo-kpò gba bà gii tè ndâ 'bí ka ndú ta gó. To bà gii tanga tí, tí ndâ bàndò me mbè. Ndâ 'duù bà gii zò go. Káa ndâ i tí nò 'dáá gí káa bà 'bità gó-káyì sínò.

⁹ «Káa yo 'ví kpolo tí yo, tacó ndâ 'duù bà gii ya ta yo gí gbí ngbàngà mì ndâ Jùdéyà. Áà bà gii gbì yo ta ndi tí ndâ bàndò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri; yo bà gii rò tíyò á kùro ndâ kpo-kpò tùù, ta ndâ kpo-kpò gba á muu ye. Yo bà gii 'vanda ndi ndâ có tí nó táánò náa yo 'di 'do gbí nje ye nò. Yo delè bà gii 'dè có gítí ndâ i ònó

náa yo táánò ò ye kù bàkà ndú nò. ¹⁰ Káa yo kpédélé'i bà ma a Banga-Ngú-Có mì ye á jì ndâ 'duù á muu to tí nó 'dáá gî má kózò gi.

¹¹ «Ta o tí nò, à má kù zèè yo ya tí gí gbí ngbàngà, yo 'ví si bà yeeke tí yo ta bà koṛo có máa, yo bà 'dè mí kà a có yè wè nò mí to; yo 'ví 'dè káa ṛa có ṛinó mbe gí gí gbí muu yo nò. Tacó ta o tí nò à me yo ká kù 'dè có lá, a Bèṛi-mì-Mbíṛi ká bà 'dè có.

¹² «Ta o tí nò, ndâ 'duù bà sì tàmuu ndâ ná'vindí ndú jì ku, bu 'viù bà sì tàmuu 'ví mì wó jì ku, ndâ 'viù bà gii sogo ndâ mbe jò ndú, ndú delè bà gii sì ndú jì ku; ¹³ delè ndâ 'duù bà gii sogo yo tacó tí ye. Káa 'duù ṛinó mbe zèè njembí wó yee tí ndòngbú ndâ i tí nò ká bà 'de 'vala ṛinó mbe cee lá nò.

¹⁴ «Káa ta o tí nò, yo má ò ndâ vò 'duù kù gbètèkè 'bá-Mbíṛi nó, (mbe kù 'deke i tí nó 'ví 'di gbí éno máa), ndâ 'duù Jùdèyà 'ví ì ngèlè ya gí pí ndâ nja-njà gú. ¹⁵⁻¹⁶ Ndâ i tí nò má gbo yo mítí 'bí bàndò, yo 'ví dele ndi yo ya gí 'bá tacó bà kaa ndâ i mì yo lá. ¹⁷ Káa a ṛa vò pá yè ká tí ndâ mbe nakáyì, ta ndâ nù ṛinó náa ndâ 'viù mì ndú nje kí gbí ndâ o tí nò nó ká éno! ¹⁸ Yo 'deke tí yo jì Mbíṛi máa, i tí nò 'ví bàkà tí me ta bembíli lá. ¹⁹ Tacó gbí ndâ sili tí nò, ndâ 'duù bà gii mbu ṛa 'bí bà mbu ndò ta ṛa jé mbe bàkà tí lá 'do tí o bà 'bità bà suu to tí nó mì Mbíṛi di tí kpónó, delè ta ṛa káká'i bà bàkà tí wálá. ²⁰ 'Dóó Mbe tí ndoo tí Mbíṛi táánò má ja tí ndâ sili tí nò gí to lá, gbèè 'duù bà dù wálá. Káa yí ja tí ndâ sili tí nò a i tacó tí ndâ 'duù tí nó náa yí ṛuka ndú gí nò.

21 «À má éno, 'bí 'duù má gii 'dè có ji yo, máa, <Yo zeke'o gi, Bìndi-Mbíri kuu nô!> wálà máa, <Yo zeke'o, yí zô!> yo 'ví ùnje gítí lá. 22 Ta o tí nó ndâ sú bìndi-Mbíri, ta ndâ sú mbe 'dòkò có mì Mbíri bà oloko kú bàkà ndâ i, ta ndâ serè, tacó bà gírì kpokèjì mì ndâ 'duù tí nó náa Mbíri ruka ndú gí nó, náa ndú má 'de kpokèjì gítí ndú gí nó.

23 «A má éno, yo kpolo tí yo, tacó ye kpo-gbítà-tù yo gítí ndâ i tí nó bà gii bàkà tí nó 'dáá gí, gí.

24 «Káa gbí ndâ sili bìndi ndâ vo-vò o tí nó, ọ ọ bà gii 'di gí, pì bà gii tòngbaà wálá, 25 ndâ yii bà gii 'duku gí to 'do gbíri, ndâ i gbíri 'dáá gí bà gii ngaka tí ndú. 26 Bìndi ndâ 'duù bà gii nò 'Vii-mi-'Dakò kú gí co gbí ndâ kùlù mù ta dè gbí tí wó, kú tòngbaà ngbézé-ngbeze-ngbèzè. 27 Bìndi yí bà gii tuu ndâ basìli mì Mbíri cee muu to tí nó 'dáá gí, gí bà kili ndâ 'duù ñinó náa Mbíri ruka ndú gí nó 'do gbí ndâ gulú-gulù to yee tí gulú-gulù rì.

28 «Yo kpolo ọ yo mítí mû-mbiigá, ta o tí nó náa yí má kú tù ngú dó kpá, yo nò ngé ni gí máa, bèmbíli dooko jé'déé gí. 29 Go éno delè, ta o tí nó náa yo má nò ndâ i tí nó náa ye 'dè có gítí ndú nó kú bàkà tí, yo 'ví koọ muu yo éno máa, o bà gí 'Vii-mi-'Dakò dooko gí. 30 Ye kú 'dè có ji yo ta yúco, máa, ndâ i tí nó 'dáá gí bà bàkà tí kùro bà mii ndâ 'duù tí nó kpónó mbe kú 'vala muu to tí nó nó gí. 31 Ndâ gbíri ta to tí nó bà mii gí, káa ndâ có mì ye bà mii wálá.

32 «Káa à má gítí ndâ 'dóó ọ tí nó, ta 'dóó o tí nó, gbèè 'duù mbe nò ni wálá, kpétí káa ndâ basìli mbe kú nó tú mì Mbíri á gbíri, kpétí káa

'Viì-mì-Mbíri, gbèe 'duù jé mbe ò ni wálá. À káa Bu ye cuki ká ò ni . ³³ À má éno, yo dù tí zò'o. Yo 'ví kpolo tí yo, tacó yo jé gí bà ò máa, o tí ò bà gí ta o ngàyi wè, ò wálá. ³⁴ O tí ò bà gí go 'duù mbe ya gí muu njà nó. Yí njè nó 'do 'bá si ndâ i mì wó á ji ndâ bòò mì wó, máa ndú 'ví kpolo tí ndú, bòò ònò ká ta bà nèté mì wó, 'bí ká ta ònindi wó. Bìndi yí gii 'dè có ji mbe kpolo tí njekèjì máa, yí dù tí zò'o. ³⁵ À má éno, yo dù tí zò'o, tacó yo ò o tí nó náa mbe 'bá bà gí tí nó ni lá. Yí bà gí si ndâ 'duù á njewu? Yí bà gí ta kpo-gbí'o? Yí bà gí ta bà kò-kò mì nguù? Yí bà gí si yé kù wèlè tà ọ? ³⁶ Yí má yee kpàtàràkà gí, yí 'ví 'de yo á tí zò'o. ³⁷ Có tí ò náa ye 'dè ji yo nó, ye 'dè ji ndâ 'duù 'dáá gí: <Yo dù tí zò'o!> »

14

Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà pà kpokèjì gítí bà zèè Jézù

¹ Ta o tí ò sè sili ká só gítí o bà bàkà tàkii o bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyéli-mì-Mbíri, ta tàkii bà ci 'Dê-kô. Ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri ta ndâ kpo-kpò mbe òbà i mì ndâ Jùdèyà kù gii pà kpokèjì bà zèè Jézù á tàbèngii tacó bà zi yí. ² Ndú jè ta bà zèè yí gbí ngbà tacó ndú kù cì gúku máa, ndâ yí má zèè yí gbí ngbàà ọ á ta gbolò o tí nó, ndâ 'duù bà bàkà wo.

'Bí niì toọ bàà mítí Jézù gbí gbata Bètáníyà

³ Ta o tí ò si Jézù kù zò i gbí gbata Bètáníyà á 'bá mì 'bí 'dakò ta ọ wó a Simónè, náa à kù ni mítí wó a «mbe cì,» 'bí niì gii gí ta banga pó bàà

náa à ònòkò ta 'bí ña banga pò i ta rẹ a nàràdi gbí dúlàngà. Bìndi niì tí nò gii ki miři dúlàngà bàà tí nò gî, yí gii yee bàà tí nò 'dáá gî mítí muu Jézù. ⁴ Káa ndâ 'bí 'duù ñinó mbe ñò i tí nò náa niì tí nò bàkà nò gii 'bità bà 'dè ngurù-ngurù có go'i ta kpo tàkòcò gítí niì tí nò, máa, «À kponó volo gbí bàà tí nò tacó yè? ⁵ Áá kùtàá bà sì pò bàà tí nò á ta gbolò gùrúsù ndii dìnári 300 gî, wàa à 'ví ko ta ndâ mbe yê.»

⁶ Jézù mà gii 'di có tí nò náa ndâ 'duù tí nò kù fiini nò, yí gii tè ọ wó gítí ndú. Bìndi yí gii 'dè có ji ndú máa, «Yó si niì tí nò mí to. Yo kù pèè mbí wó tacó yè? Yí bàkà ji ye a banga i. ⁷ Ndâ mbe yê ta o 'dáá gî kuu gbí òkò tí yo. Go bà bàkà nambeè ji ndú má kuu tí yo, yo bà bàkà ta o mi yo mbe ñikí tí yo gî. Káa à má gítí ye, yo bà 'de ye ta o 'dáá gî wálá. ⁸ Yí bàkà nò a bà wotí ñindi wó. Yí toọ nò a bàà bà duu ye mítí ye. ⁹ Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó máa, bàndò náa à má ma Banga-Ngú-Có mítí muu to tí nó gî, à delè bà koọ có tí niì tí nó ta bà dità i tí nó náa yí bàkà nó gî.»

Júdà ba ngbù Jézù

¹⁰ Bìndi Júdà Ìsikàriyótè, tí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mi Jézù muu 'bì-nje só, gii njè nó ya gí mi ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri mi ndâ Jùdáyà, tacó bà ba ngbù Jézù ji ndú. ¹¹ Ta bà 'di có tí nò, tàkòcò ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri mi ndâ Jùdáyà gii peteke gítí Júdà ngé ndii gî. Bìndi ndú gii ci yí máa, ndâ yí bà ko mboo nèté mi wó nò ji yí ta gùrúsù. Bìndi Júdà gii delè ndi wó ya gí bà pà tó kpokèji bà zèè Jézù ji ndú.

Bà 'viindi tí gítí gbolò o bà ci i

¹² Káa ta o bà 'bità ndâ sili mì gbolò o bà bàkà tàkìlì mì ɾi bà ci 'Dê-kô, si à waa mbelè 'viì-rómbo gítí o bà bàkà tàkìlì mì bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyélì-mì-Mbíri gí, ndâ mbe tala có mì Jézù gù 'vee yí gítí bàndò ñinó náa mbe nìkí tí wó, tacó wàa, ndâ yì 'ví ya gí bà 'viindi jì ndâ yì ta ndú tacó bà zò i-cí-ci mítí . ¹³ Káa Jézù gù 'visì có jì ndú ta bà tuu ndâ 'duù sósò'ô 'do gbí òkò tí ndú, máa, «Yo ya gí gbí gbata; yo má yee kà, yo bà 'de 'bí 'dakò kù te ngo gbí kàrà; yo 'ví ɾu ndi wó. ¹⁴ 'Bá tí nó náa yí bà ɾi gítí nó, yo 'ví ya gí bà 'vee mbe 'bá tí nò, máa, «A mbe nìbà i ká tuu ze máa, ze gí gí bà 'vee wò máa, 'bá wíri tacó tí ngòó, tacó wàa, ndâ yì 'ví gí gí bà zò i-cí-ci mí tà á ta ndâ mbe tala có mì yì wè?» ¹⁵ Bìndi yí bà túbà gbolò soɾo náa à 'viindi bàndò mí kà sàà gí jì yo. Nò gí, yo 'ví bàkà i-zó-zò mí kà á jì ndoo.»

¹⁶ Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ gù nje nó ya gí gbí gbata, ndú gù 'de ndâ i kà jé ká go có tí nó náa yí 'dè jì ndú nô. Bìndi ndú gù 'viindi ndâ i-cí-ci kù ù ta ndi wó.

Ndòngbú bà zò i mì Jézù

¹⁷ 'Dê'o mâ gù gí gí, ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó muu'bi-nje só gù ya gí gbí gbata tí 'bá tí nó náa à 'viindi tà'i mítí kù ù ta ndi ndú nô. ¹⁸ Káa si ndú kù zò i, Jézù gù 'dè có jì ndú máa, «Ye kù 'dè có jì yo ta yúco, máa, 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí yo bà gù ba ngbù ye gí. 'Bí 'duù 'do gbí òkò tí yo mbe kù zò i ta ye kpónó gbí ká'i.»

19 Ta bà 'di có tí nò ndâ mbe tala có mì Jézù 'dáá gî gii dù zuku-zùkùù. Bìndi ndú gii 'bità bà 'vee yí gbaànjé-gbaànjé, máa, «À 'ví dù a ye? À 'ví dù a ye?»

20 Káa Jézù gii 'visì có ji ndú, máa, «A 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí yo a muu'bi-nje só nò. 'Bí 'duù mbe kù too yâ ta ye 'do gbí gbèe ká'i.

21 Ìyoo. À dú káa yúcó, 'Viì-mì-'Dakò bà gii ya gí nje ku mì wó á go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mí Mbírì sàà éno máa, yí bà gii cì gî nò gî. Káa 'duù tí nó mbe ba ngbù 'Viì-mì-'Dakò nó ká bà gii mbu . À ngbá nìkì táánò káa bà jò yí lá.»

22 Káa si ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó kálásê kù zò i, yí gii je kù kô, bìndi yí gii ùlù Mbírì, yí gii ki'viki gbí kù kô tí nò, bìndi yí gii kaa ji ndâ mbe tala có mì wó, bìndi yí gii 'dè có ji ndú máa, «Yo je , nìnó a dii ye.»

23 Bìndi yí gii zèè 'visì nèbítì, yí mâ gii ùlù Mbírì gî, yí gii je ji ndâ mbe tala có mì wó, ndú 'dáá mâ gii njù gî, yí gii 'dè có ji ndú máa,

24 «Ìjìnó a mbelè ye, tí mbelè bà njù mùká mì Mbírì, àà bà yee to tacó tí ndâ 'duù me mbè. 25 Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó, máa, ye káká'i bà njù i ta yo wálá yee tí ɾi ngú bà njù mì ndoo ta ndoo á gbí 'bá tí nó náa Mbírì kù zogo nò.»

26 Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii cè cè á bìndi i-zó-zò gî, ndú gii njè nó kù ya gí pí Gú Mbâ. 27 Káa si ndú a muu nó á kpokèjì, Jézù gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo bà gii 'vaaka 'do tí ye, á go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, «Ye bà gii gbì mbe gbà rómbo, bìndi ndâ

rómbo bà gii 'vaaka gî,» nô. ²⁸ Káa kpêti ká éno, ye bà gii ya gí kuro gí bà ùndi yo mí Gàliléyà á bîndi bà 'vala ndi ye á 'do gbí muu'dú ye.»

²⁹ Káa Piyétòrò gii 'visi có ji yí, máa, «Kpêti sè ndâ 'bí 'duù 'dáa má oloko 'do tí lo gî, ye jé gí bà o 'do tí lo wálá.»

³⁰ Káa Jézù gii 'visi có ji Piyétòrò, máa, «Ye kù 'dè có ji wò ta yúco, máa, wúnó ta bèbìlì tí nó, á kuro bà kò-kò mì ngùù ta bà só, wò bà 'boo ye ta bà ta'ò.»

³¹ Káa Piyétòrò gii 'visi có ji Jézù ta njembí wó gbaànjé, máa, «À kpêti má káa ku, à nìkì éno máa ku tí nó 'ví zi káa 'dóo ye gî, á co tí bà o 'do tí lo mì ye.» Bîndi sè ndâ 'bí mbe tala có mì Jézù 'dáa gî gii 'dè ji yí káa gbèe ña có mì Piyétòrò nó.

Jézù ya gí Jètisèmánè

³² Bîndi ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii yee gbí 'bí làmbu wúngbó jìlì náa à kù ni mítí a Jètisèmánè, Jézù gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó, máa, «Yo dù nô, wàa ye 'ví ya gí bà 'deke tí ye ji Mbírì.»

³³ Bîndi yí gii ɾuka ta yí 'do gbí òkò tí ndú káa ndâ Piyétòrò, ta Jákòmò, ta Jòvànì. Ndú mâ gii yèè ta ndú gí ndii 'do tí sè ndâ 'bí ka ndú gí, gbí òkò wó gii dù kù me máákà, delè tàmuu wó gii 'bità bà ji gí. ³⁴ Bîndi yí gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó tí nó ta'ò nó náa yí ɾuka ndú nó, máa, «Sé'i yè gbí njembí ye dè gí mì ku. Yo dù bà-i-nò, wàa yo 'ví kpolo tí yo.»

³⁵ Bîndi yí mâ gii yèè ndi wó 'do tí ndú á gí ndii gí, yí gii 'bu gbíro mí to, bîndi yí gii 'bità bà 'deke tí wó ji Mbírì, máa, 'bí kpokèjì má kuu, yì

'ví ndo co tí 'do kùro o tí nó kù gí nó gí. ³⁶ Máa, «Àbá, àa Bu ye, kpokèjì gítí ndâ i 'daá gí kuu mì lo. Si ye mí nje gbolò vò có tí nó náa à bà gii waa mítí ye nó lá. Káa wò 'ví me éno 'do ká gbí 'dóó có mí lo gbí muu lo, me 'do gbí có mì ye lá.»

³⁷ Bìndi yí mâ gii dele ndi wó gí mì ndâ mbe tala có mì wó tí nó ta'ô nó, yí gii 'de ndú tẹ̀rì gí. Bìndi yí gii 'dè có ji Piyétòrò, máa, «Sìmónè, wò kù tè a rì wàà? Yo ni bà dù tí zò'o nji'díí lá? ³⁸ Yo kùtàá bà dù tí zò'o, wàa yo 'ví 'deke tí yo ji Mbíri, tacó ndâ vò i 'ví tala yo lá. À dú káa yúco, go bà bàkà tó i dú kuu gbí njembí yo, káa wotí tí yo gí tàkò wálá.»

³⁹ Bìndi yí gii dele ndi wó káká'i ya gí bà 'deke tí wó ji Mbíri ká go kpédélé n̄n̄. ⁴⁰ Yí mâ gii dele ndi wó káká'i gí mì ndâ mbe tala có mì wó, yí gii 'de ndú mì ta rì gí. Bà 'dè có mì ndú ji yí gii kpò ndú gí, tacó ndú ta o tí nó káa cee ku ndú ku ta rì. ⁴¹ Gbí bà ta'ô bà gí yí, yí gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo tẹ̀rì kpónó, yo 'ví tè wo yo. Bà cee gí. À kpónó nó a o bà dò 'bì tí 'Viì-mi-'Dakò mí 'bì ndâ mbe bèè ro Mbíri. ⁴² Kùro o bà gí mbe ba ngbù ye dooko gí. Yo a gí yaà wàa ndoo 'ví n̄jè nó.»

Bà zèè Jézù

⁴³ Káa si Jézù kálásê kù 'dè có, yí má gii zeke'o, yí ngé gii n̄ò Júda tí nó tí 'bí 'duu gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì wó nó, yee ta ndâ 'duu me mbè, náa ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri, ta ndâ mbe n̄bà tàkìì mì ndâ Jùdéyà, ta ndâ kpo-'duu-'bá mì ndâ Jùdéyà ká tuu ndú yee gí. Ndâ 'duu tí nó tuu mí 'bì ndú a ndâ mú, ta ndâ nja-njà s̄zò.

⁴⁴ Káa kùro bà gì ndú, Júda tí mbe ba ngbù Jézù kpo-gbí-tà-tù ndú sàà gî, éno máa, «Duù tí nó náa ye bà 'vee yí ta bà òlò gbí tù wó nó a 'dakò tí nò. Yo zèè yí, yo 'ví kpolo tí wó tí kpòò wàa yo 'ví ya ta yí.» ⁴⁵ Júda gii gí ká ndírí ya gí mì Jézù. Bìndi yí gii tè'é tí wó, máa, «Mbe nìbà i jì ze!» Bìndi yí gii 'vee yí ta bà òlò gbí tù wó. ⁴⁶ 'Do bà-i-nò, ndâ 'duù tí nò gii zèè Jézù kácá-kácá.

⁴⁷ Káa 'bí 'duù mbe kù rò tíyò rẹgbà tí Jézù gii ja njà sìzò mì wó, yí gii da tù 'bí bọ̀ò mì Kùro ndâ bu-Mbíri waa jàngá gí.

⁴⁸ Bìndi Jézù gii 'vee ndâ mbè 'duù tí nò, máa, «Ye a mbe ngbà náa yo gii kaa ta ndâ mû, ta ndâ nja-njà sìzò mì 'bì yo tacó bà gí gí bà zèè ta ye?» ⁴⁹ Gbí ndâ o tí nó 'dáá gí 'do táánò náa ye kuu ta yo gbí ndùgù 'bá-Mbíri kù nìbà i jì yo nó, yo jé zèè ye lá. À má éno, yo zèè ye, tacó wàa có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbíri nó 'ví dù tí tí yúcó.»

⁵⁰ Ta o tí nó ndâ mbe tala có mì Jézù 'dáá gí gii njè 'do tí wó ta ngèlè gí, ⁵¹ si káa 'bí 'viì-'dakò mbe gala káa gbèè kpâ-bòngo mítí wó kù ru ta ndi Jézù gbí òkò tí ndâ mbè 'duù tí nò. ⁵² Ndâ 'duù tí nó mâ gii bàkà có bà zèè 'viì-'dakò tí nò, yí gii o ta ngèlè ta só, jee kpâ-bòngo tí nó mí 'bì ndú.

Jézù kùro ndâ kpo-kpò 'duù mì ndâ Jùdèyà

⁵³ Ndâ 'duù tí nó gii zèè Jézù, bìndi ndú gii ya ta yí gí 'bá mì Kùro ndâ bu-Mbíri. Ta o tí nó ndâ bu-Mbíri, ta ndâ kpo-'duù-'bá, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdèyà kili 'dáá gí mí kà.

⁵⁴ Káa ta o tí nò náa ndâ 'duù tí nò kù ya ta Jézù nò, Piyétòrò dù ngéé ndiù kù ko tàkò wó. Yí gii ko tàkò wó yee ngé gbí ndùgù mì Kùro ndâ bu-Mbíri. Bìndi yí gii kí tí wó to gbí òkò tí ndâ mbe kpòlo tí 'bá mì Kùro ndâ bu-Mbíri, kù u wu gbí ngbàngà.

⁵⁵ Ta o tí nò Kùro ndâ bu-Mbíri, ta ndâ kpo-kpò mbe waa có gbí gbolò ngbàngà mì ndâ Jùdéyà kù pà kpokèjì tacó bà waa có ku mítí Jézù, káa ndú 'dè gbaànjé lá. ⁵⁶ Ndâ 'duù me mbè gii dù kù waaka ndâ 'vérè mítí wó, káa ndâ wááká-waaka có mì ndú nò jé toko lá. ⁵⁷ Bìndi ndâ 'bí 'dakò gii a gí yaà ta 'bí ña 'vìri có mì ndú éno máa, ⁵⁸ «Ze táánò 'di kòcò 'dakò tí nò kù 'dè có máa, <Ye bà kí'viki 'bá-Mbíri tí nò náa ndâ 'duù bí ta 'bì ndú nò gí to, káa gbí sili ta'ò ye bà bì 'bí náa à bì me ta 'bì lá.> » ⁵⁹ Káa ta ndâ ña ñinó 'dáá gî, ndâ có mì ndú jé toko lá.

⁶⁰ Bìndi Kùro ndâ bu-Mbíri gii a gí yaà á kùro ndâ mbe waa có 'dáá gî, bìndi yí gii 'vee Jézù, máa, «Có mì lo gí tàkò ndâ có tí nò wálá? Ndâ 'duù tí nò 'dè gítí lo nò a ña có yè?» ⁶¹ Káa Jézù gii 'visì có gí tàkò ndâ 'vé mì Kùro ndâ bu-Mbíri nò lá. Bìndi Kùro ndâ bu-Mbíri káká'i gii 'vee ndi Jézù, máa, «Wò a Bìndi-Mbíri tí 'Viì-mì-Mbíri?»

⁶² Káa Jézù gii 'visì có jì yí, máa, «Ye a yí; wò delè bà gii ñò 'Viì-mì-'Dakò kù kí tí wó gbí kù'bi mì Mbe wotí, bìndi yí bà gii gí 'do gbíri co gbí ndâ kùlù mù.»

⁶³ Ta bà 'di có tí nò, Kùro ndâ bu-Mbíri gii yaka gbí bòngò tí wó ta sé có gî. Bìndi yí gii 'dè có jì ndâ 'duù, máa, «Ndoò kpòò kù pà a ndâ mbe 'dè yúco ngayi? ⁶⁴ Yo 'di bà 'dè zu có mì wó gítí

Mbíri gî. Ndòngbú có mì yo máa yè?» Káa ndâ 'duù tí nò 'dáá gî giì waa có mítí Jézù, máa, à 'vii ta yí káa ku.

⁶⁵ Bìndi ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndâ 'duù tí nò giì 'bità bà cù cù mítí Jézù. Ndú giì ẹ̀rẹ̀ i mítí ọ̀ wó, ndú giì 'bità bà dòmò yí ta 'bì ndú si yí gbí sù ọ̀, kù 'viya ta yí máa, «Nì ẹ̀rẹ̀ ndâ mbe kù bàkà ndâ i tí nò mítí lo nò!» Ndâ mbe kpolo tí ndâ 'duù gbí zàà giì dù kù gbì yí.

Piyétòrò tò kponje Jézù

⁶⁶ Káa si Piyétòrò kálásê kuu ẹ̀gbà wu gbí ngbàngà mì Kùro ndâ bu-Mbíri, 'bí niì mbe kù bàkà nèté 'bá mì Kùro ndâ bu-Mbíri giì co gí gbí ngbàngà ẹ̀gbà wu. ⁶⁷ Yí má giì zeke'o, yí giì nò Piyétòrò kù u wu. Yí giì 'viiki yí, bìndi yí giì 'dè có jì yí, máa, «Wò delè táánò kù dù toko ta Jézù tí nò tí 'duù Názàrèti nò.»

⁶⁸ Káa Piyétòrò giì tò kponje có tí nò náa niì tí nò 'dè nò gî. Bìndi yí giì 'visì có jì niì tí nò, máa, «Ye nò 'duù tí nò ni lá. Ye delè ngbá 'di gbí ọ̀a có mì lo nò lá.» Bìndi yí giì co gí njekèjì ndùgù.

⁶⁹ Káa niì tí nò káká'i má giì nò Piyétòrò kù rò tíyò njekèjì ndùgù, yí giì 'bità bà 'dè có jì ndâ 'duù tí nó mbe kù rò tíyò bà-i-nò nó, máa, «Dakò tí nò a 'duù 'do gbí òkò tí ndâ 'duù tí nó mbe kù dù toko ta Jézù nò.» ⁷⁰ Káa Piyétòrò káká'i giì tò kponje gî.

Káa ndú má giì dù gàà éno, ndâ 'duù tí nó mbe kù ọ̀ tíyò á ẹ̀gbà tí Piyétòrò nó giì 'dè có jì yí, máa, «Ta yúco wò a 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ 'duù mì Jézù, tacó wò a 'duù Gàliléyà.»

⁷¹ Káa Piyétòrò gii 'bità bà see tí wó ta bà gò ku, máa, «Yé òò 'dakò tí nò náa yo kú 'dè có gítí wó nò ni lá.»

⁷² Káa nguù ngé gii kò 'bí kò. Bìndi mbí Piyétòrò gii 'va tí có tí nó náa Jézù 'dè ji yí, máa, «Kùro bà kò-kò mì nguù ta bà só, wò bà 'boo ye ta bà ta'ô nô.» Bìndi yí gii 'bità bà wa gbí.

15

À ya ta Jézù gí kùro Pilátò

¹ Ta fíri dú'o, ndá Kùro ndá bu-Mbíri, ta ndá kpo-'duù-'bá, ta ndá kpo-kpò mbe nìbà i, ta ndá kpo-kpò 'duù gbí gbolò ngbàngà mì ndá Jùdèyà ngé gii kili ta bà muu ndú gálà-gálà gí. Ndú gii toko có mì ndú gbaànjé, ndú gii ẹre Jézù gí, bìndi ndú gii ya ta yí gí kùro Pilátò, ta ò wó a Ròmánò tí gbolò 'duù mbe kú zogo ndá Jùdèyà.

² Ndú má gii yee ta yí kà, Pilátò gii 'vee Jézù, máa, «Wò a gbolò gba mì ndá Jùdèyà?»

Káa Jézù gii 'visi có ji yí, máa, «A wò ká 'dè éno.»

³ Ndá bu-Mbíri mì ndá Jùdèyà ta o tí nò kpì ngbàngà tí Jézù ji Pilátò tacó ndá i me mbè.

⁴ Bìndi Pilátò gii 'vee yí káká'i, máa, «Wò 'di ò mbe ndá ngbàngà tí nó náa ndú kpì ta ẹ lo nó gí. Có mì lo tacó bà njaanga mìri lo wálá?» ⁵ Káa nje Pilátò gii 'dèè gí, tacó Jézù káká'i gii 'visi có gbaànjé gí tàkò ndá có tí nò 'dáá gí lá.

À waa có ku mítí Jézù

⁶ Ta ndoò 'dáá gí, ta o bà bàkà tàkù bà Ndi-ta-muu-ndá-Ìziriyèlì-mì-Mbíri, 'bí ò i mì Pilátò a bà peteke tàkòcò ndá bòò mì wó ta bà njaanga

'bí 'duù gbaànjé mbe òkù tí ndú 'do gbí zàà jì ndú. ⁷ Káa ta o bà zèè Jézù nò, 'bí 'dakò ta rẹ̀ wó a Bàràbà, náa a zèè ndú ta ndá 'bí vo-vò 'duù tacó bà zì ku a gbí wo, kuu gbí zàà. ⁸ Ndá 'duù mà gii kili me mbè mí gbí ngbàngà mì Pílátò ta o tí nò gí, ndú gii kaa ya gí bà yù nambeè 'do mì wó, máa yí njaanga 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí zàà jì ndá yí á go ònó náa yí kù bàkà ta ndòò 'dáá gí nò. ⁹ Káa Pílátò gii 'vee ndú, máa, «Cò mì yo kpónó máa ye 'ví njaanga jì yo á 'dì a 'do gbí zàà? Ye njaanga gbolò gba mì ndá Jùdáyà jì yo?» ¹⁰ Pílátò 'vee ònà 'vé tí nò tacó yí ònò ní gí máa, a káa kii ká te ndá Kùrò ndá bu-Mbíri gítí Jézù. ¹¹ Ndú ta o tí nò volo muu ndá 'duù 'dáá gí éno máa, ndú 'ví 'dè cò jì Pílátò, máa, yí 'ví njaanga a Bàràbà 'do gbí zàà jì ndá yí. Máa, yí 'ví njaanga Jézù lá.

¹² Bìndì Pílátò gii 'vee ndá 'duù tí nò káká'i, máa, «Káa 'dakò tí nó náa yo kù 'dè cò máa, yí a gbolò gba mì ndá Jùdáyà nó, ye 'ví bàkà ta yí a yè?»

¹³ Káa ndú 'dáá gí gii pìi kù ta kòcò ndú ngéé gí yaà, máa, «Gbì yí mítí njèèkpè mù!»

¹⁴ Bìndì Pílátò gii 'vee ndi ndú, máa, «Tacó yè? Yí bàkà a ònà vò i yè?»

Káa ndú káká'i gii pìi kù ta kòcò ndú gí yaà ndii ònó sàà kùrò nó gí, máa, «Gbì yí mítí njèèkpè mù!»

¹⁵ Tacó éno, Pílátò gii njaanga Bàràbà gí sè 'do gbí zàà tacó bà peteke tàkòcò ndá 'duù. Bìndì yí gii je Jézù jì ndá àsìkèrì máa, ndú ya ta yí, wàa ndú 'ví gbì yí ta kùrùbájì má kòzò gí, wàa ndú 'ví gii ya gí bà gbì yí mítí njèèkpè mù.

À tu kperè míti muu Jézù

¹⁶ Ndâ àsikèrì gii ya ta Jézù gí gbí ngbàngà gbí ndùgù mì Pilátò, náa à kù nì míti a Pìritóriyùmù. Sè ndâ 'bí ka ndú mâ gii kili 'dáá gî, ¹⁷ ndú gii jaka ndâ bòngò mì wó 'do tí wó gî. Bìndi ndú gii yuu bí-bi bòngò tí bòngò gba míti wó. Ndú delè gii te tàgíyà-gba náa ndú tu 'do tí kperè míti muu wó. ¹⁸ Bìndi ndú gii 'bità bà 'viya yí ta bà 'vee yí, máa, «Kútí lo ée? Gbolò kùro ndâ Jùdéyà!» ¹⁹ Ndú gii 'bità bà gbì yí ta nì ngba ta tí muu wó, ta bà cù cù míti wó; ndú gii dù kù 'viya yí ta bà kucuku muungbó ndú mí kùro wó, kù ño ta yí, máa ndâ yì kù ùlù yí. ²⁰ Ndú mâ ñonoko ndi wó tè ta ndú gî, ndú gii ja bòngò gba tí nò náa ndú yuu ji yí nó 'do tí wó gî, bìndi ndú gii yuu ndi ndâ 'dóó bòngò mì wó míti wó.

Bà ya ta Jézù gí bà gbì yí míti njèèkpè mú

²¹ Bìndi ndâ àsikèrì gii ja yí 'do gbí gbata gí sè tacó bà ya gí bà gbì yí míti njèèkpè mú. Káa si ndú kpokèjì, ndú gii 'de 'bí 'dakò ta rẹ wó a Sìmonè, tí 'duù Sirínì, tí bu ndâ Àlèsándòrò ta Rúfò, kù gí 'do 'bá gí gbí gbata Jèrùzàlémè. Bìndi ndú gii zèè yí gítí bà te njèèkpè mú mì Jézù. ²² Bìndi ndú gii ya ta Jézù gítí 'bí bàndò náa à kù nì míti a Gòlìgátà, gbí éno máa, bàndò kùsu muu ndâ ku.

Bà gbì Jézù míti njèèkpè mú

²³ Ndâ àsikèrì mâ gii yee ta Jézù tí bàndò bà zi yí gí, ndú gii je nèbítì náa à ñonòkò ta 'bí ña yeè bà zi dii 'duù náa à kù nì míti a «mírì» ji yí. Káa yí gii biya bà njù gí. ²⁴ Bìndi ndú gii gbì yí míti njèèkpè mú. Ndú mâ gii gbì yí míti njèèkpè mú

gî, ndú gii njèè gbí ndâ bongo mì wó gbí òkò tí ndú ta bà ki-mbílì.

²⁵ À gbì Jézù mítí njèèkpè mù ta ɾi dú'o.

²⁶ Bìndi à gii cu nderè ku wó gbì mítí njèèkpè mù á còmuu wó éno máa, yí a gbolò gba mì ndâ Jùdéyà. ²⁷ Ta gbèe o tí nò delè, à gii gbì ndâ 'bí mbe ngbà sósò'ò mítí ndâ njèèkpè mù, 'bí mò gí gbí kù'bì, bìndi 'bí mò gí gbí gálì mì Jézù, ²⁸ go có tí nó náa Ìzáyà tí mbe 'dòkò có mì Mbírì cu sàà gî, máa, «À kaa yí mò gí mì ndâ vò 'duù» nò.

À ɱo Jézù si yí tí njèèkpè mù

²⁹ Ndâ mbe kù ndii ta nó co tí kpokèjì gii zeke yí ta bà miyà muu ndú, delè ta bà ɱo yí, máa, «Ìyo le! Wò tí mbe 'dè có táánò máa, wò bà ki'viki 'bá-Mbírì gí to, wàa wò 'ví bì ndí bìndi sili ta'ò!
³⁰ 'Vala tí lo gi! Co gí to 'do tí njèèkpè mù!»

³¹ Ndâ Kùro ndâ bu-Mbírì, ta ndâ kpo-kpò mbe nìbà i mì ndâ Jùdéyà gii dù kù ɱo yí, máa, «Yí ɱò ni káa bà 'vala ndâ 'bí ka wó, káa bà 'vala tí wó kpò yí gî. ³² Si Bìndi-Mbírì, tí gbolò gba mì ndâ Ìzìrìyélì, 'ví co gí to 'do tí njèèkpè mù kpónó, tacó wàa ndoo má ɱò gî, ndoo 'ví ù ta nje gítí wó.» Ndâ mbe ngbà tí nó náa à gbì ndú mítí njèèkpè mù nò delè gii 'dè ndâ zu có gítí wó.

³³ Ta ɾi gbúru, 'dí'di'o gii yiiga muu to yùkúú gî yee tí o bà mò tí mì ɾi. ³⁴ Bìndi Jézù gii tò kù ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa, «Èlòyì, Èlòyì, lámà sàbàkitàni.» Gbí éno máa, «Áá Mbírì mì ye! Áá Mbírì mè! Wò 'visì kapí lo á gítí ye tacó yè?»

³⁵ Ndâ 'bí 'duù mbe kù ɾò tíyò á bàndò tí nó má gii 'di có tí nò, ndú gii 'dè có, máa, «Yo 'di gi!

Yí kù tè'é tí Èlìjà tí nó táánò tí mbe 'dòkò có mì Mbírì nò.»

³⁶ Bìndi 'bí 'duù giì je 'bí i mbe kù njù ngo go kàfòlò-ngo nó, yí giì ì ngèlè ya gí bà yuu mí gbí pe nèbítì mbe me zùù-zùù gí, yí giì sè mí nje nji ngba, bìndi yí giì te mí nje Jézù, ta bà 'dè có máa, «Ndoò duù, waa ndoo 'ví nò bà gí gí bà ja yí mì Èlìjà 'do tí njèèkpè mù gí to gi.»

³⁷ Káa Jézù giì tò 'bí kù káká'i ta kòcò wó ngéé gí yaà, bìndi njembí wó giì ki gí.

³⁸ Ta o bà cee Jézù, gbí kpâ-bòngo tí nó mbe njèè gbí tà'i 'bá-Mbírì nó, giì yaka gbí tí wó 'do yaà dí to. ³⁹ Kùro ndâ àsikérì tí nó mbe rò tíyò kù zeke Jézù nó mâ giì nò cè bà ki njembí Jézù nò, yí giì 'dè có máa, «'Dakò tí nó táánò dú ta yúcó a 'Vii-mi-Mbírì.»

Ndâ niì mbe ya gí muu gú Gòlìgàtà

⁴⁰ Ta o tí nó ndâ Màrìyà Mádèlénà, ta Màrìyà nawu ndâ làmbu Jákòmò ta Jùzépè, ta Sàlómè, tí ndâ niì tí nó táánò ⁴¹ mbe kù ru ndi Jézù, delè mbe kù koni yí si yí á Gàliléyà nó, giì rò tíyò me 'dú gbí òkò tí ndâ 'bí niì tí nó mbe ko tàkò wó 'do Gàliléyà gítí gí Jèrùzàlémè nó, kù zeke ndâ i tí nó náa à kù bàkà mítí wó nò.

Bà duu ku Jézù

⁴² Ta 'dè'o si ndâ Jùdéyà kù 'viindi tí ndú gítí ɾi bà wotí gbí tàkìì mì ndú, ⁴³ 'bí 'dakò ta ɾè wó a Jùzépè mbe gí 'do gbí gbata Àrìmàtíyà, tí 'duù gbí gbolò ngbàngà mì ndâ Jùdéyà náa ndâ 'duù 'dáá gí kù te duù mítí wó, tí 'duù mbe kù koɾo có gítí o bà zèè 'bá mì Mbírì, giì zèè njembí wó,

bìndi yí gii ya gí bà 'vee Pilátò máa, yí si yí 'ví duu ku Jézù. ⁴⁴ Káa nje Pilátò gii 'dèè gítí có bà cì Jézù gálà éno gî; tacó éno, yí gii tè'é tí kùro ndâ àsikèrì, bìndi yí gii 'vee yí, máa Jézù cì gî wè? ⁴⁵ Kùro ndâ àsikèrì tí nò mâ gii 'dè có ji yí máa, Jézù cì gî, gî, Pilátò gii ùnje ji Jùzépè máa, yí ya gí bà te ku Jézù.

⁴⁶ Nò gí, Jùzépè gii sì ó kpâ-bòngo, yí mâ gii te ku Jézù 'do tí njèèkpè mú gí to gî, yí gii so gî, bìndi yí gii te yí ya tí gí gbí guù náa à ba mí gbí díí, bìndi yí gii mèrèkè 'bí gbolò díí mí nje guù tí nò. ⁴⁷ Káa ta o tí nò ndâ Màriyà Màdèlénà ta Màriyà nawu Jùzépè ñò bàndò bà duu Jézù nò gî.

16

Kùnga muu'dú

¹ Ẹ̀rì bà wotí mâ gii ta gî, ndâ Màriyà Màdèlénà ta Màriyà nawu Jákòmò, ta Sàlómè gii sì pò bàà tacó bà ya gí bà too mítí ku Jézù. ² Ta fírí dú'o mì sili gbaànjé bìndi Ẹ̀rì bà wotí, ndú gii njè nó ya gí bà ñò muu'dú si Ẹ̀rì co jéé gî. ³ Káa si ndú kpokèjì, ndú gii 'bìtá bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú, máa, «À 'di wúnó ká bà mèrèkè díí tí nò 'do njekèjì 'bá muu'dú ji ndoo?» ⁴ Ndú 'vee 'vé tí nò, tacó díí tí nò me gbolò ngé ndii gî. Káa ndú mâ gii zeke'o, ndú gii ñò njekèjì 'bá muu'dú ngàà. ⁵ Ndú mâ gii Ẹ̀rì gí tà'i kà, ndú gii 'de 'bí 'viì-'dakò kù ki tí wó to mò gí gbí kù'bì mì ndú ta njà cé-ce bòngò tí wó. Gúku gii bàkà ndú ngé ndii gî.

⁶ Káa 'viì-'dakò tí nò gii 'dè có ji ndú, máa, «Yo si bà cì gúku mí to. Yo wálá kù pà a bà tí Jézù tí

nó mbe gí 'do Názàrètì náa à gbì yí mítí njèèkpè mû nó? Yí 'vala ndi wó 'do gbí ku gí. Yí bà-i-nó wálá. Yo gí gí bà ñò bàndò tí nò náa à táánò sii ku wó mítí nô. ⁷ Nò gí. Yo dele ndi yo ya gí bà 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó, ta ndâ Piyétòrò, máa, yí kû ya gí kùro bà ùndi ndú mí Gàliléyà. Ndú bà 'de yí a i kà, á go cí tí nó táánò náa yí ci ta ndú nô.»

⁸ Ndâ niì tí nò gù njè ta ngèlè 'do tà 'bá muu'dú ta bà gu ta gúku. Bà 'dè có ji ndâ 'duù tí kpokèjì gii kpò ndú ta o tí nò gí, tacó gúku ẹre nje ndú gí.

Jézù túbà tí wó ji Màríyà Màdèlénà

⁹ Jézù 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó ta fíri dú'o ta yé bindi ɾi bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà. Bindi kpédélé 'duù náa yí gii túbà tí wó ji yí a Màríyà Màdèlénà, tí niì tí nó náa yí táánò mòkò ndâ i vô-nje só á 'do gbí muu wó nô. ¹⁰ Màríyà Màdèlénà gii ya gí bà 'dè ndí ji ndâ mbe tala có mì wó si ndú kû wa ku wó. ¹¹ Káa gbèe 'duù mbe ùnje gítí có mì wó nò gii dù lá.

Jézù túbà tí wó ji ndâ 'bí mbe nò tú mì wó sósò'ò

¹² Bindi bà túbà tí wó ji Màríyà Màdèlénà nò, Jézù gii túbà tí wó ji ndâ 'bí mbe tala có mì wó sósò'ò gbí 'bí ɳa kpokèjì tende, si ndú a kpokèjì kû ya gí 'bá mì ndú 'do gbí gbata Jèrùzálémè. ¹³ Ndú gii dele ndi ndú ya gí bà 'dè ndí ji ndâ 'bí ka ndú. Káa ndâ ka ndú gii ùnje gítí có mì ndú nò delè lá.

Jézù túbà tí wó ji ndâ mbe tala có mì wó muu'bi-nje gbaànjé

14 Bà ta'ô ñinó Jézù gii túbà tí wó ji ndâ tú mì wó muu'bì-nje gbaànjé si ndú kù zò i. Yí gii 'dè kòlòwò gítí ndú, tacó ndú ùnje gítí Mbíri ta njembí ndú lá, delè tacó njembí ndú kpolo go duù tacó bà ùnje gítí ndâ có mì ndâ ka ndú mbe ñò yí á bìnidi bà 'vala ndi wó á 'do gbí muu'dú wó.

15 Bìnidi yí gii tuu ndú, máa, «Yo ya cee muu to tí nó 'dáá gí, wàa yo 'ví ma Banga-Ngú-Có mì Mbíri á ji ndâ 'duù 'dáá gí. 16 'Duù ñinó mbe ùnje ta njembí wó, bìnidi à 'ví caka tí wó gí, bà 'de 'vala 'do mì Mbíri gí. Káa Mbíri bà waa có mítí 'duù ñinó mbe biya bà ùnje gí nò. 17 Mbíri bà gii je wotí bà bàkà ndâ serè ji ndâ mbe ùnje gítí ndâ có mì ye: ndú bà gii mòkò ndâ i 'do gbí muu ndâ 'duù ta rẹ ye; ndú delè bà gii 'dè ndâ tende ña nje có, náa ndú jé 'dè sàà kùro lá; 18 ndú delè bà gii zèè ndâ kpoo ta 'bì ndú; ndú kpétí má gii njù jâ, ndú bà cì tí wálá; ndú bà 'vala ndâ mbe sé'i ta bà tee 'bì ndú mítí ndú.»

19 Mbe tí ndoo Jézù mâ gii ñibà ndâ i ji ndâ mbe tala có mì wó cee gí, Mbíri gii te yí ya tí gí bà ki tí gbí kù'bì mì wó á gbíri.

20 Bìnidi ndâ mbe tala có mì wó gii 'vaaka 'do Jùdéyà cee muu to tí nó 'dáá gí kù ma có mì Mbíri ji ndâ 'duù. Yí tí Jézù delè gii je wotí bà bàkà ndâ serè ji ndú, tacó bà túbà ji ndâ 'duù éno máa, ndâ có tí nó náa ndú kù ma nó dú káa ndâ có mì Mbíri.

Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
Ndogo: Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
New Testament

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndogo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14424ae9-b5af-591e-814e-49316d8d74aa